

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

**ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**

**МАТЕРІАЛИ
І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ»**

12 ГРУДНЯ 2018 РОКУ

ХАРКІВ – 2018

УДК 378.018.43
ББК 74.580.22
Д48

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол №7 від 07.12.2018 р.).*

Д48 Матеріали I всеукраїнської науково-практичної конференції «Дистанційна освіта: реалії та перспективи» (12 грудня, 2018р., м.Харків)/ Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2018., 69с.

За зміст тез відповідальність несе автор

Видано за рахунок авторів

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2018.

ЗМІСТ

Авраменко О. В. ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ	5
Бабенко М. Ю. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	7
Боярська-Хоменко А. В. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА СИТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ	9
Доценко С. О., Лебедєва В. В. РОЛЬ І МІСЦЕ КІБЕРБЕЗПЕКИ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	12
Доценко С. О., Прокопенко І. А. ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА	15
Грановська Т. Я. ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ЯК ЗАСОБІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ ЦИКЛУ ТОЧНИХ І ПРИРОДНИЧИХ НАУК	18
Прокопенко А. І., Зуб С. С., Ляшко Н. І. ГРІД-ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	21
Істоміна Р. Ф. ICTs IN THE EL CLASSROOM	25
Карасюк В. В., Бакуменко В. Б., Кликов О. І. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В НЮУ ІМ. ЯРОСЛАВА МУДРОГО	27
Каук В. І., Гребенюк В. О. ЯКІСТЬ ТА ІНТЕРЕС – ОСНОВНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	30
Кухаренко В. М. ПЕРЕШКОДИ ВПРОВАДЖЕННЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	33
Козаченко Г. В. ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	35
Шевченко В.А., Кудин А.И. ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСОВ НА БАЗЕ MOODLE ПРИ ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ ДНЕВНОЙ ФОРМЫ.....	39
Левчук В.Г., Тимченко Г.М., Бережна Н.І. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ КЛАСИЧНОЇ ОСВІТИ.....	41
Лушнікова О. М., Шершенюк О. М.	

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ 43

Науменко Н. В., Козлов А. В.

WEB – КВЕСТ ЯК МЕТОД АКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 46

Оре Т. А.

ЕЛЕКТРОННІ КОМПЛЕКСИ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВИШУ (ДОСВІД ХНУРЕ)..... 48

Пей Чжиюн.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ КИТАЮ 51

Радченко Л. П.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В МАГІСТЕРСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ 53

Семененко Л. П.

ПОВНОТЕКСТОВІ ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: МІФІ ТА РЕАЛЬНІСТЬ 55

Сідельнікова В. К.

СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ..... 59

Соляр В. В.

СТРУКТУРУВАННЯ ВІДКРИТИХ РЕСУРСІВ ВИБІРКОВОГО ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ТЬЮТОРА «ІНДИВІДУАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В ОСВІТІ» 61

Тимченко Г.М., Ленд'єл М.І., Мананчиков А.А., Акінін Л. А.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 63

Яценко Р. М., Святаш Д. В.

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ.. 65

Авраменко Олена Валеріївна
аспірант
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
selenadance.ev@gmail.com

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ

Для пристосування до сучасних умов ринкових відносин вже замало лише формування ключових компетентностей, набутих майбутніми хореографами у процесі професійної підготовки. Вимоги сучасного ринку праці підвищилися до освітнього рівня через те, що змінилися освітні системи багатьох країн світу та України також, зумовилися пошуки шляхів реформування освітнього процесу.

Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [1] було окреслено основні шляхи модернізації сучасної освіти через запровадження ІКТ. Тож, сучасні хореографи мають ефективно застосовувати досягнення науково-технічного прогресу у процесі проведення занять, компетентно спрямовувати особистісний розвиток учнів, творчо працювати над удосконаленням освітнього процесу, використовувати та демонструвати використання новітніх ІКТ.

Аналіз основних аспектів інформатизації освітнього процесу, який ґрунтується на роботах В. Бикова, Є. Вінниченка, М. Жалдака, В. Заболотного, Ю. Машбиць, В. Монахова, Н. Морзе, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна, Н. Тализіної, Ю. Триуса, С. Яшанов та ін., дає змогу визначити засоби запровадження ІКТ в освітній процес, за допомогою яких підготовка до професійної діяльності може забезпечити ефективний розвиток майбутніх хореографів.

Проведений аналіз наукової літератури дає підставу стверджувати, що в сучасній науці майже нерозробленою лишається проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів у процесі професійної підготовки.

Поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» досить ємне й характеризується науковцями по-різному (В. Акуленко, С. Балакірова, Н. Баловсяк, Н. Гендіна, М. Дзугоєва, О. Зайцева). Вчені у своїх дослідженнях трактують це поняття як «досить складне індивідуально-психологічне утворення в основі якого лежить інтеграція теоретичних знань, практичних умінь в галузі ІКТ та деякі особистісні якості для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією у віртуальному просторі, формування інформаційної й медіа-грамотності, навичок безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).

Тому постає необхідність у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності, що передбачає знання ІКТ та вміння добирати найбільш раціональне поєднання різних методів навчання відповідно до цілей і завдань, які необхідно розв'язувати в освітньому процесі [3]. Успішне використання ІКТ в освітньому процесі висуває високі вимоги до підготовки майбутніх хореографів.

Метою наукової роботи є визначення засобів формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів.

Викладачі зазначають, що серед майбутніх хореографів зростає тенденція широкого застосування мобільних засобів в освітньому процесі. Тому першочерговим завданням при підготовці майбутніх хореографів до професійної діяльності є формування у них інформаційно-комунікаційної компетентності. Отже, *інформаційно-цифрова компетентність майбутнього хореографа* – набуті компетенції у процесі вивчення інформативних дисциплін щодо впровадження ІКТ у своїй майбутній професійній діяльності.

Проблема формування інформаційно-цифрової компетентності у майбутніх хореографів не викликає сумнівів. На одне з перших місць виходять навички, уміння та досвід шукати, відбирати та аналізувати інформацію в контексті хореографії, використовуючи для цього сучасні ІКТ [2].

Використання сучасних ІКТ та спеціалізованих засобів не лише значно полегшує розв'язання освітніх задач з хореографії, а і закладає основу формування компетентності у майбутніх хореографів засобами інформаційних пакетів. Ці пакети допомагають інтенсифікувати процес формування знань і набуття досвіду, необхідних для обґрунтованого пояснення причинно-наслідкових зв'язків досліджуваних закономірностей і застосовувати основні положення хореографії в практичному аспекті реального життя.

Нині розроблено багато програмних засобів, які можна використовувати в процесі навчання хореографії та методичної літератури щодо їх застосування в процесі професійної підготовки майбутніх хореографів. Смартфон (як засіб навчання) дає можливість вести своєрідний діалог «учень – комп'ютер (телефон)», що є безцінним в організації та сприйманні навчальної інформації та здійсненні контролю й оцінюванні знань.

Засоби навчання дають можливість описати об'єкт вивчення, виділити предмет вивчення і пред'явити його для засвоєння. Використовуючи названі засоби так, щоб один доповнював інший, можна досягнути високого результату навчання. Сучасні засоби формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів надають можливість не лише забезпечити їх глибокими та міцними знаннями, але й, що дуже важливо, ознайомити їх із сучасними методами пізнання, та крім цього підвищити рівень інформаційної культури студентів. Велика різноманітність сучасних електронних засобів навчання ставить майбутніх хореографів перед необхідністю якісного їх відбору.

Список використаних джерел:

1. Концепція Національної програми інформатизації. Офіційний вісник

України. 1998. № 10. С. 376.

2. Биков В. Ю. Інформатизація освіти. *Енциклопедія освіти* [Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень]. К. : Юрінком Інтер, 2008. С. 360–362.

3. Биков В. Ю. Основні принципи відкритої освіти. *Педагогічні і психологічні науки в Україні* : зб. наук. праць до 15-річчя АПН України у 5 т. К.: Педагогічна думка, 2007. Т. 2. Дидактика, методика, інформаційні технології. С. 67–81.

Бабенко Марина Юріївна

доцент кафедри англійської філології

кандидат філологічних наук, доцент

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

maryna.babenko@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Тотальна інформатизація суспільства сприяє стрімкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) й активному впровадженню їх в навчальний процес. За останній десяток років у світі з'явилися масові відкриті дистанційні курси (*МООС*), на яких здійснюється безкоштовне викладання та навчання сотням дисциплін. Дистанційна освіта стає все більш доступним та зручним способом взаємодії учасників навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Можливо, викладачі англійської мови в нашій країні знаходяться у кращому становищі у порівнянні з викладачами інших дисциплін, але ж ми маємо дуже потужну підтримку з боку Британської Ради, Відділу освіти і культури при Амбасаді США, міжнародних фахових спільнот для викладачів англійської мови (*IATEFL, TESOL*), які створюють власні відкриті безкоштовні курси, або співпрацюють з такими освітніми платформами, як *FutureLearn, Coursera, EdX*. В рамках проекту “Нова українська школа” відкрита спеціальна онлайн-платформа для підвищення кваліфікації вчителів англійської мови. Нещодавно в Україні стартувала кампанія з масового вивчення іноземної мови, доступна усім громадянам держави “Україна заговорить англійською!” на платформі *LinguaSkills*. Скористатися можливістю вивчити англійську мову на цій платформі може кожний українець, у якого є адреса електронної пошти, доступ до інтернету, комп'ютер або смартфон.

В університетах Європи та США серед сучасних підходів до навчання провідне місце займає так зване “змішане навчання” (*blended learning*), яке поєднує традиційну (роботу в аудиторії, *face-to-face learning*) та інноваційну (виконання завдань на одній з дистанційних онлайн-платформ на зразок *Blackboard* або *Canvas*, так зване *e-learning*) форми навчання. Чарльз Р. Грем

(Graham, 2006) визначає змішане навчання як підхід, який інтегрує традиційне навчання та комп'ютерно-опосередковане навчання у середовищі. Він зауважує, що саме використання інформаційно-комунікаційних технологій є ключовим при змішаному підході [2]. Педагогічні технології та методичні засади дистанційного та змішаного навчання відрізняються від традиційних, адже вони ґрунтуються на опосередкованому спілкуванні викладачів зі студентами, що здійснюється шляхом телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів зі спеціальним чином підготовленими електронними матеріалами [1].

Комбінування традиційного та дистанційного навчання створює викладачам майже ідеальні умови для досягнення навчальної мети, оскільки таке навчання сприяє оптимізації ресурсів і часу. Так, студенти, які вивчають англійську мову, можуть безпосередньо, через онлайн-платформи, отримувати доступ до різноманітних словників та енциклопедій, користуватись аудіо та відеоматеріалами, брати участь у онлайн-конференціях, вебінарах. Студенти мають змогу, за потреби, неодноразово переглянути навчальні матеріали та завдання, брати участь в обговоренні завдань (*discussion board*) з іншими студентами, підготувати спільний онлайн-проект в режимі "відеоконференція", створити власне *e-portfolio*, а також пройти онлайн-тестування. На платформах *Blackboard* і *Canvas* є внутрішня електронна пошта, що дозволяє спілкуватися з однокласниками та викладачами. В Україні більш поширеною платформою є *Moodle*, але, на жаль, її ресурси (обсяг контенту, різноманітність типів тестів, що підтримуються) менші у порівнянні з *Blackboard* і *Canvas*.

При використанні онлайн-платформ студенти удосконалюють навички письма англійською мовою, оскільки вони використовують *discussion board*; Студенти мають більше можливостей для розвитку навичок аудіювання: вони не прив'язані до обмеженої кількості прослуховувань під час очних занять. Для того, щоб удосконалювати навички говоріння, викладачі пропонують студентам зробити власний аудіозапис і завантажити його до платформи (монологічне мовлення), або взяти участь у створенні/записі діалогів (діалогічне мовлення). Студенти можуть обговорювати свої проекти з іншими користувачами групи в режимі "онлайн-конференція" без участі, або за участю викладача (парна робота, групова робота). Навички та вміння читання отримують свій розвиток на онлайн-платформах, оскільки інструкції до виконання завдань, проведення дискусій та тестів написані англійською, також викладачі можуть завантажувати окремі завдання для читання, обсяг яких відповідає рівню володіння мовою студентами.

Серед переваг, які надає використання онлайн-платформ у навчанні та викладанні англійської мови можемо назвати наступні: наочність без обмежень; розширення доступу до навчальних матеріалів; доступність навчальних матеріалів у будь-який час; можливість моделювання середовища спілкування англійською мовою; розвиток навичок самостійного навчання та самоконтролю; більша об'єктивність оцінки знань студентів завдяки незалежності від викладача; сучасна аналітика процесу навчання по всьому курсу та по кожному

студенту; полегшення оцінювання знань студентів через автоматизоване проведення та отримання результатів тестів.

Слід зауважити, що існують також і певні труднощі в роботі на онлайн-платформах. Так, часто українські університети не є достатньо технічно обладнаними, щоб використовувати навчання на платформах. Необхідно також констатувати, що для ефективного впровадження навчання/викладання на онлайн-платформах, навчальні матеріали/курси повинні бути певним чином адаптовані, щоб відповідати вимогам для онлайн-курсів. Не забуваємо й про мотивацію, яку слід мати і викладачам, і студентам. Також існує так званий “людський фактор” - викладачі й студенти повинні використовувати чітко організований навчальний матеріал, вміти ефективно управляти своїм часом, бути дисциплінованими. Інформатизація освіти в нашій країні вимагає й удосконалення інформаційної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Романюк С.М. Дистанційне навчання іноземної мови: порівняльний аналіз сучасних платформ та онлайн-сервісів // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія ”Педагогіка і психологія”. Педагогічні науки. 2016. № 1 (11). -С.319.

2. Graham, C.R. (2006). *Blended learning systems: definition, current trends and future directions*. In: Bonk, C.J. & Graham, C.R. (Eds.) *Handbook of blended learning: Global Perspectives, local designs*, pp.3-21. Pfeiffer, San Francisco.

Боярська-Хоменко Анна Володимирівна

кандидат педагогічних наук, докторант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

e-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА СИТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

Навчання впродовж життя є однією з ключових компетенцій сучасного світу знань. У свою чергу, дистанційне навчання дозволяє дорослим людям оптимально поєднувати професійний та особистий розвиток але не бути залежним від часу та місця навчання. В останні роки курси безперервного і дистанційного навчання відіграють важливу роль в освітній галузі. Сьогодні вони є невід'ємною частиною ринку освіти, оскільки дорослі люди шукають гнучкі форми навчання, які в той же час дозволяють продовжувати трудову діяльність.

Мета статті – визначити основні аспекти дистанційного навчання в Німеччині, окреслити шляхи можливого впровадження вивченого досвіду при формуванні дистанційної освіти в Україні.

Дистанційне освіта в Німеччині досить поширена і урегульована форма навчання дорослих, яка складалась впродовж кількох десятиліть. Особливості

дистанційного навчання чітко визначені нормативно-правовими актами Німеччини, зокрема Законом 1976 року «Про захист дистанційної освіти» (*Gesetz zum Schutz der Teilnehmer am Fernunterricht (Fernunterrichtsschutzgesetz – FernUSG)*). Цей закон визначає основи дистанційного навчання та захищає права дорослих учнів, які беруть участь в дистанційному навчанні. Варто зазначити, що дистанційна освіта визначена як «... передача знань і навичок на контрактній основі, в яких по-перше учитель і учень виключно чи переважно просторово розділені, а по-друге учитель контролює процес та результати навчання» [2, § 1].

Установлено, що Закон «Про захист дистанційної освіти» регулює договірну основу між учасниками і організаторами дистанційного навчання для дорослих, є правовою основою для процедури зарахування чи відрахування на курс дистанційного навчання. Разом з тим, у Законі зазначено, що професійні дистанційні курси повинні відповідати цілям професійної освіти і навчання, які визначені в Законі Німеччини «Про професійну освіту» [2].

Останнім часом освітата професійна підготовка дорослих набувають все більшого значення в Німеччині, оскільки вимоги роботодавців до рівня професійних компетенцій працівників постійно зростають. Тому заклади освіти Німеччини пропонують все більшу кількість та різноманітність курсів дистанційного навчання.

З метою забезпечення якості та прозорості системи дистанційної освіти було створено спеціальний державний орган для перевірки та контролю дистанційної освіти – державне центральне управління дистанційної освіти (*Staatliche Zentralstelle für Fernunterricht – ZFU*). ZFU є координуючим та контролюючим органом у галузі дистанційної освіти. Управління дистанційної освіти діє як центральна установа із захисту учасників дистанційного навчання. ZFU пропонує учасникам та організаторам дистанційної освіти інформацію щодо курсів навчання, правових вимог, діючих стандартів дистанційної освіти Німеччини тощо [3].

Центральне управління дистанційної освіти розробляє стандарти якості для навчальних курсів. Освітні стандарти для дистанційної форми враховують та розширюють стандарти для очної форми навчання.

Разом з тим центральне управління дистанційної освіти (ZFU) затверджує курси дистанційного навчання (без ліцензії навчальні курси не можуть викладатись та рекламуватись), зазначимо, що курси, які управління відносить до категорії «хобі», не потребують ліцензії [3].

Цікаво зазначити те, що у німецькій системі дистанційної освіти можна виділити три окремих напрями: віддалене навчання (*Fernschulen*), субакадемічне дистанційне навчання (*Fernkurse*) та академічне дистанційне навчання (*Fernstudiengänge*).

Віддалене навчання (*Fernschulen*) передбачає навчання за вузьким напрямом освіти з метою отримання нових чи удосконалення набутих раніше знань, умінь та навичок у певній професії або сфері діяльності. Навчатися у віддалених школах можуть дорослі люди незалежно від рівня освіти, здобутої раніше. Тобто здобувачі можуть або продовжувати свою освіту у певній галузі,

або ж обрати новий напрям для навчання [1].

Віддалені школи пропонують низку спеціальних курсів та різними напрямками: у спортивному напрямі (консультант по здоровому харчуванню, фітнес-тренер, тренер з плавання тощо), у медицині (натуропатія у лікарській практиці, альтернативна медицина, психотерапія тощо), у літературі та мовознавстві (сучасне та творче письмо у різних жанрах літератури), у галузі духовних практик (школа фен-шуй, духовний розвиток особистості, астрологічна психологія тощо), у галузі цифрових технологій (мови програмування, веб-дизайн, оптимізація пошукових систем тощо) та багато інших напрямів.

Субакадемічне дистанційне навчання (*Fernkurse*) пропонує дорослим німцям удосконалення раніше здобутого рівня освіти з метою подальшого навчання та кар'єрного зростання. Для зарахування на дистанційний курс необхідно мати диплом про здобуту раніше вищу або професійну освіту. Варто зазначити, що субакадемічне дистанційне навчання з деяких спеціальностей дає можливість не лише продовжити здобуту раніше освіту, а й отримати нові дипломи з певних кваліфікацій і ступенів [1].

Курси здебільшого пропонуються на основі модулів онлайн-навчання, які можна редагувати в будь-який час дня і ночі. Тривалість курсів може бути адаптована до кожного окремого учня. Субакадемічне навчання здійснюється інститутами дистанційної освіти, які можуть комбінувати дистанційні та аудиторні фази. Курси дистанційного навчання можуть здійснюватись у галузі філології, хобі, бізнесу, охорони здоров'я, ІТ технологій тощо. Найбільш популярними є такі курси: «Практична психологія», «Дизайн інтер'єру», «Іноземна мова» і «Менеджер з продажу» тощо.

Академічне дистанційне навчання (*Fernstudiengänge*) передбачає здобуття вищої освіти рівня бакалавра або магістра у дистанційному режимі. Німецька система дистанційної освіти пропонує дуже широкий спектр спеціальностей, які можна здобувати в дистанційному режимі [1]. Зокрема серед них прикладна психологія, ділове адміністрування, біологія, хімія, електротехніка, менеджмент, фінанси, економіка, готельний бізнес, логістика, машинобудування, право тощо.

Моніторинг успішності у дистанційному навчанні Німеччини може проводитися як у формі дистанційного письмового іспиту, так і в усній формі під час очної присутності здобувача в навчальному закладі. Оцінювання може бути як поточним та і підсумковим.

Позитивним є досвід Німеччини в питаннях супроводу здобувача освіти впродовж всього періоду навчання. Так. За допомогою онлайн-сервісів здобувачі можуть знайти пропозиції щодо програм дистанційного навчання, обрати навчальний заклад, обрати зручні терміни навчання, бажану кваліфікацію і ступінь. Разом з тим здобувачам освіти пропонується спеціальне «Керівництво з дистанційного навчання», у якому викладена важлива інформація щодо особливостей навчання та інструкція для здобуття освіти в дистанційній формі.

Вивчення досвіду Німеччини в питаннях організації дистанційної освіти дозволяє окреслити **перспективи його практичного впровадження** в Україні. Так, на сучасному етапі розвитку нашої держави питання нормативно-правового регулювання дистанційного навчання потребують суттєвого удосконалення. Закон Німеччини «Про захист дистанційної освіти» може стати основою для розробки правових актів України, зокрема, у питаннях визначення основ дистанційного навчання, прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу.

Заслуговує на увагу та практичне впровадження досвід Німеччини щодо діяльності центрального управління дистанційної освіти. В Україні також доцільно створити такий загальнодержавний орган, який забезпечував якість та прозорість системи дистанційної освіти, розробляв стандарти якості навчальних курсів.

Поруч з розвитком мережі закладів дистанційної освіти доцільним є чітке розмежування напрямів навчання. За основу можна взяти визначені у Німеччині три напрями: віддалене навчання з метою розвитку особистісних потреб чи хобі, субакадемічне дистанційне навчання та академічне дистанційне навчання.

Таким чином вивчення досвіду Німеччини в організації дистанційної освіти показало, що важливими етапами на шляху розвитку українського дистанційного навчання є його нормативно-правове урегулювання, створення державного центрального органу управління та розвиток мережі закладів дистанційної освіти з урахування сучасних потреб держав, економіки та суспільства.

Список використаних джерел:

1. Amtliches Mitteilungsblatt. – Köln, 2017. – № 45. – 88 s.
2. Gesetzzum Schutzder Teilnehmeram Fernunterricht. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.gesetze-im-internet.de/fernusg/>
3. Ratge berfür fernunter richtund fernstudium. – Köln:Staatliche Zentralstelle für Fernunterricht (ZFU), 2018. – № 4. – 184 s.

Доценко Світлана Олексівна
завідувач кафедри інформаційних технологій ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
кандидат педагогічних наук, доцент
svetlana.dotsenko@hnpu.edu.ua

Лебедєва Вікторія Вікторівна,
доцент кафедри інформаційних технологій,
кандидат педагогічних наук, доцент
viktorija.lebedeva@hnpu.edu.ua

РОЛЬ І МІСЦЕ КІБЕРБЕЗПЕКИ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток цифрового інформаційного суспільства все більше набуває динамічності. Швидкість розповсюдження інформації потребує постійного, пильного контролю, адже в сучасному світі з'явилося безліч нових загроз, таких

як дезінформація, маніпуляція, пропаганда, фейкові новини, вірусні атаки що заповнили цифрову площину. Отже, інфосфера стає дедалі більш вразливою щодо стороннього кібернетичного впливу. Тому цілком природною є необхідність контролю створення надійної системи кібернетичної безпеки.

Розглянемо суть поняття «кібербезпека». Цей напрямок пов'язаний із захистом цифрової інформації, операційних систем, комп'ютерних мереж, серверів, баз даних, державних і приватних установ від несанкціонованого втручання сторонніх осіб.

В законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст.403) дається таке визначення: «Кібербезпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі» [1].

Кіберпростір – середовище (віртуальний простір), яке надає можливості для здійснення комунікацій та/або реалізації суспільних відносин, утворене в результаті функціонування сумісних (з'єднаних) комунікаційних систем та забезпечення електронних комунікацій з використанням мережі Інтернет та/або інших глобальних мереж передачі даних [1].

Кібератака – спрямовані (навмисні) дії в кіберпросторі, які здійснюються за допомогою засобів електронних комунікацій (включаючи інформаційно-комунікаційні технології, програмні, програмно-апаратні засоби, інші технічні та технологічні засоби і обладнання) та спрямовані на досягнення однієї або сукупності таких цілей: порушення конфіденційності, цілісності, доступності електронних інформаційних ресурсів, що обробляються (передаються, зберігаються) в комунікаційних та/або технологічних системах, отримання несанкціонованого доступу до таких ресурсів; порушення безпеки, сталого, надійного та штатного режиму функціонування комунікаційних та/або технологічних систем; використання комунікаційної системи, її ресурсів та засобів електронних комунікацій для здійснення кібератак на інші об'єкти кіберзахисту.

Розглянемо основні кіберзагрози у сфері освіти:

1. Порушення конфіденційності, цілісності, доступності інформації, що зберігається у закладах освіти та інших структурах системи освіти.
 - 1.1. Злам баз даних працівників освіти, ІСУО, ЄДЕБО, «Конкурс» тощо.
 - 1.2. Знищення вірусами баз даних
2. Порушення безпеки, сталого, надійного та штатного режиму функціонування внутрішкільного та позашкільного документообігу.
 - 2.1. Відсутність або недостовірність цифрових підписів.
 - 2.2. Відсутність системності у документообігу.

3. Використання недостовірної, ненаукової інформації або дезінформації з Всесвітнього Павутиння під час підготовки до навчальних занять або під час занять.

3.1. Відсутність критичності до інформації електронної пошти

3.2. Відсутність критичності до сайтів Всесвітнього Павутиння.

3.3. Відсутність критичності до інформації зі Всесвітнього Павутиння.

Сьогодні вчителі та учні, викладачі та студенти використовують у навчальному процесі Інтернет як потужне джерело інформаційних, методичних ресурсів для отримання нових даних, які ще не встигли потрапити в підручники та підлягають загрозі кібератаки. Отже, особливо гостро постає проблема в підготовці майбутніх фахівців щодо кібербезпеки використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності. Тому у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди з 2018-2019 навчального року для магістрів усіх спеціальностей в межах навчальної дисципліни «Педагогіка» введено змістовий модуль «Кібербезпека в освіті».

Предметом вивчення змістового модуля *«Кібербезпека в освіті»* є інформаційна безпека учасників освітнього процесу та безпека інформаційних процесів, які відбуваються між учасниками зазначеного процесу. Метою викладання навчальної дисципліни «Кібербезпека в освіті» є досягнення фахівцем компетентнісного рівня, що відповідає державним та європейським вимогам до ІТ-компетентностей викладача щодо кібербезпеки.

Основними завданнями модуля «Кібербезпека в освіті» є формування у майбутніх викладачів системи знань, умінь та навичок щодо інформаційної безпеки в педагогічній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- *знати*: основні напрямки кібербезпеки в Україні та світі; принципи безпеки в сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності; правила безпечної роботи в Інтернеті; методи та засоби забезпечення інформаційної безпеки;
- *вміти*: безпечно використовувати ресурси інформаційних освітніх систем; інтегрувати засоби кібербезпеки сучасні інформаційні технології в освітню діяльність; застосовувати технології безпечного електронного офісу у навчальній діяльності; користуватися засобами кібербезпеки електронних освітніх ресурсів для навчання різного рівня та різної форми, зокрема, вміти використовувати хмарні платформи підтримки дистанційного навчання та системи дистанційної підтримки вчителя; використовувати знання про процеси інформатизації суспільства і сфери освіти, враховувати психолого-педагогічні особливості використання ІТ в освітньому процесі.

Змістовий модуль «Кібербезпека в освіті» містить три теми:

Тема 1. Основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні та світі. Поняття про кібербезпеку. Закон про кібербезпеку України. Електронний ключ.

Тема 2 Кібербезпека інформаційних технологій та систем. Безпечне

зберігання та видалення даних. Інформаційна безпека. Правила безпечної роботи в Інтернеті. Комунікаційна безпека. Спам. Кібербезпека мобільних пристроїв.

Тема 3 Кібербезпека в системі освіти. Класифікація інформації за ступенем закритості. Система шкільної документації щодо кібербезпеки. Достовірність інформації, що використовується у освітньому процесі. Протидія впливу в соціальних мережах.

Зазначимо, що в епоху цифрового громадянства проблема кібербезпеки, зокрема в освітній галузі стає вкрай актуальною. Важливими є пошук та використання нових підходів, технологій, інноваційних форм та способів забезпечення інформаційної безпеки в педагогічній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про кібернетичну безпеку України» // Відомості Верховної Ради України, 2017. № 45. ст.403.

2. Доценко С. О., Прокопенко А. І. Цифрова грамотність майбутніх учителів у контексті STEM-освіти. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів : теорія і практика : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2018 р.). Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Харків : «Стиль-Издат», 2018. 476 с., С. 298-300.

3. Інформатика : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / [О.О. Бондаренко, В.В.Ластовецький, О.П.Пилипчук, Є.А.Шестопапов]. — Харків : Вид-во «Ранок», 2017.

4. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / [В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа]; за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка.— К.: ДУТ, 2015.— 288 с.

Доценко Світлана Олексівна

завідувач кафедри інформаційних технологій ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
кандидат педагогічних наук, доцент

svetlana.dotsenko@hnpu.edu.ua

Прокопенко Ірина Андріївна

керівник Тренінгового центру соціального та професійного розвитку людини
ХНПУ імені Г.С.Сковороди, кандидат педагогічних наук, доцент

training.center.hnpu@gmail.com

ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Сучасні цифрові технології радикально змінюють економіку, спосіб життя в цілому. Ринок праці вимагає якісної підготовки випускників навчальних закладів. Цифровізація впливає не лише на зміст освіти, але й на його організацію. Ці процеси мають неоднозначні наслідки для позиціонування як

університетів, так і викладацької праці. Необхідні компетенції студенти отримують за стінами навчальних закладів, оскільки освітні програми часто не встигають за динамікою технологій. Ринок онлайн-освіти визначає проблему щодо статусу диплому спеціаліста. Викладач перетворюється з носія трансльованих знань і умінь в навігатора, який допомагає орієнтуватися у базах знань. Особливо гостро стоять всі ці питання стосовно реформування національної системи вищої освіти [2].

Останні три десятиліття ознаменувалися стрімкою еволюцією, а точніше, революцією категорій і понять, які пов'язані з використанням засобів обчислювальної техніки: «комп'ютеризація», «інформатизація», «інтернетизація», «цифровізація» тощо. І якщо два-три роки тому актуальними були питання співвідношення віртуального та реального простору, то зараз ми вже говоримо про єдиний інформаційний простір, причому як для організацій, так і для приватних осіб.

Цифровізація освіти відкриває нові перспективи для будь-якої професійної сфери, оскільки дає можливість розширювати контекст діяльності, організовувати міжнародну співпрацю, створювати віртуальні групи та спільноти, форуми та чати, забезпечувати доступ до матеріалів різних форматів (текстів, мультимедіа, телебачення, підкастів тощо), розширювати можливості спілкування з носіями мови через різноманітні Інтернет-системи, тощо. Сьогодні ВНЗ несуть відповідальність за «перетворення» своїх студентів на активних «цифрових громадян», що у своє чергу потребує оновлення змісту навчальних програм, підвищення професійного розвитку викладачів для надання студентам відповідних послуг та ресурсів. Тому проблема підвищення цифрової грамотності майбутніх фахівців сьогодні є вкрай актуальною.

Розрізняють цифрову та комп'ютерну грамотність. Під комп'ютерною грамотністю (анг. computer literacy) розуміють уміння та навички роботи з комп'ютером, управління файлами й папками, знання основ інформатики, мінімальне використання офісних програм [1].

Виникнення поняття «цифрова грамотність» традиційно пов'язують з ім'ям американського вченого і журналіста Пола Гілстера, автора монографії «Цифрова грамотність», яка вийшла в 1997 році. Так цифрова грамотність (анг. digital fluency) — це набір знань та умінь, які необхідні для безпечного та ефективного використання цифрових технологій й ресурсів Інтернету, зокрема вміння шукати інформацію, критично її оцінювати та використовувати в професійній діяльності.

Щодо досліджень з цифрової грамотності, то динамічний розвиток комп'ютеризації дещо випереджає вміння та навички основної маси користувачів. Опитування щодо наявності «цифрової грамотності» в країнах із розвиненими Інтернет-сегментами проводяться з регулярною періодичністю та на їх основі корегують національні та міждержавні програми. Наприклад, в Євросоюзі програма підтримки інтернет-компетентностей користувачів як мінімум п'ята за дванадцять років. За даними, що були зібраними Єврокомісією за допомогою профільних проектів, 95 % молодих громадян Євросоюзу

«сидять» в он-лайн. Ця цифра стосується підлітків та молоді 16-24 років. Але за даними EU Kids Online, у більш юних користувачів ситуація не сильно відрізняється. Час, який вони проводять в Інтернеті, неухильно зростає за рахунок мобільних пристроїв та мобільного Інтернету. Крім того, рівень цифрової освіченості шкільних вчителів за даними опитування, теж не дуже високий — тільки 20-25 % школярів навчаються у вчителів із високим рівнем цифрової грамотності або у педагогів, що підтримують активне використання цифрових технологій у навчальному процесі. Крім того, у шкільному розкладі не має дисципліни, що пов'язана з цифровим навчанням.

Ефективними шляхами формування цифрової грамотності є впровадження в навчальний процес дистанційних курсів, тренінгів, вебінарів, майстер-класів, круглих столів, «клубів програмування», програм стажування, акцій «Час коду» тощо на більш системному рівні.

Вагоме значення має введення до навчальних планів підготовки бакалаврів і магістрів навчальних дисциплін з формування та розвитку цифрової грамотності. Так з 2018 навчального року у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди в межах навчальної дисципліни «Педагогіка» введено змістові модулі «Засоби цифрової підготовки» для бакалаврів та «Кібербезпека в освіті» для магістрів. Студентам пропонуються лекції та практичні заняття за темами: «Цифрове громадянство», «Цифрова грамотність та цифрова компетентність», «Технічні онлайн-компетентності», «Мережеві можливості для навчання», «Основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні та світі», «Кібербезпека інформаційних технологій та систем», «Кібербезпека в системі освіти» тощо.

Очікувані результати курсу:

- наявність знань щодо теорії цифрового покоління, розуміння особливостей змін мислення, уваги й пам'яті у цифрового покоління; знання структури цифрової грамотності, розуміння специфіки цифрового споживання, цифрової безпеки, цифрової компетентності; знання видів інтернет-комунікації, видів ризиків в Інтернеті, розуміння особливостей цифрової поведінки особистості; знання споживчих можливостей і ризиків Інтернет-шопінгу; напрямків досліджень цифрової грамотності в Україні та за кордоном;
- сформованість умінь щодо: 1) аналізу структури цифрової грамотності; проведення SWOT-аналізу інформації, аналізу цифрової безпеки, сильних та слабких сторін, ризиків для користувачів, аналізу практичних ситуацій інтернет-комунікації; готовність до самомотивації щодо оновлення практичних умінь використання нових навчальних програм; 2) аналізу наукових статей; дослідження проблемних ситуацій та засобів їх вирішення (ментальні карти, Smart-діаграми, тощо); 3) моделювання структури цифрової грамотності, проектування принципів цифрового громадянства, поточного прогнозу розвитку цифрового суспільства, цифрового навчання; проектування алгоритмів розв'язування задач цифрової комерції, навчання, комунікації; оцінка практичних ситуацій цифрової взаємодії учнів, можливостей цифрової комерції, оцінка ризиків і ситуацій цифрової агресії — тролінг і кібербулінг, створення

ліній допомоги.

На лекційних та практичних заняттях використовуються кейс методи, метод мозкової акати, методи критичного мислення (сенкан, кубування, метод прес, «шість капелюхів» тощо).

У зв'язку з тим, що цифровий технологічний прогрес вимагає абсолютно іншого рівня компетентності від майбутніх фахівців, однією зі значущих компетентностей є цифрова грамотність, яка поєднує в собі цілий ряд спеціальних умінь та навичок, що сприяють підвищенню ефективності процесу навчання за допомогою «вдалого» застосування цифрових технологій у майбутній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Доценко С. О., Прокопенко А. І. Цифрова грамотність майбутніх учителів у контексті STEM-освіти. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів : теорія і практика : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2018 р.). Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Харків : «Стиль-Издат», 2018. 476 с., С. 298-300.

2. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. І.Ф. Прокопенка. 3-є вид. доп. І перероб. Харків, 2018. 457 с.

3. Мурашкевич О. А., Черних О. О. Освіта в сфері прав людини в Інтернеті : методичний посібник. — К. : ВАІТЕ. 2015. 70 с.

Грановська Тетяна Яківна
аспірантка кафедри загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
taniya20gran@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ЯК ЗАСОБІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ ЦИКЛУ ТОЧНИХ І ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Сучасний стан освіти в Україні потребує застосуванні інноваційних технологій. Їх використання має спрямовуватися на покращення умов навчання, робити їх більш доступними і відкритими. Допомогти у вирішенні цього завдання може дистанційна освіта (ДО).

Поява дистанційної освіти призвела до зовсім нового розуміння процесу навчання і розширила його можливості. До переваг ДО можна віднести: навчання в будь-який момент часу, можливість самостійно обирати курси для навчання, необмеженість у часі, віддаленість навчання, доступність навчання.

Виділяють наступні моделі дистанційного навчання:

- на базі самостійного вивчення матеріалу (екстернат);
- навчання в університеті;

- співпраця навчальних закладів;
- автономні освітні установи;
- автономні навчальні системи;
- дистанційне навчання з використанням мультимедійних програм

[1].

Освітній процес в українській школі поступово реформується і розвивається, як наслідок дистанційна освіта починає займати важливе місце в процесі навчання. Хоча наразі, найчастіше ДО застосовують під час карантину чи якихось надзвичайних ситуацій, які відбуваються в закладах освіти. Проте все більше учителів створюють персональні сайти, блоги, де розміщують важливу інформацію, домашнє завдання, віртуальні лабораторії, тестові роботи для учнів тощо.

Особливо важливим створення таких систем вважаємо для навчання предметів циклу точних і природничих наук, до яких належать: алгебра, геометрія, інформатика, біологія, географія, хімія та фізика. Зазначені дисципліни потребують особливої уваги, оскільки - складають кістяк формування єдиної картини світу. Ці дисципліни є важливими для формування практичних професійних компетентностей учнів, які допоможуть їм у майбутньому самовизначенні.

Для того, щоб в учнів з'являвся інтерес до предмету і він зміг вивчати його навіть поза школою учителю слід знайомити, а також навчати застосовувати новітні технології, які будуть доступними, портативними, цікавими для учня. До таких належать мобільні додатки.

Мобільні додатки – це відносно невеликі підпрограми, або частини програми мобільних пристроїв різного призначення [2].

Сучасні учні нерозлучні зі своїми планшетами та смартфонами. Переважно зазначені пристрої використовуються для спілкування вживу та у соціальних мережах, меседжерах, для фотографування, для проведення дозвілля, граючи в ігри, рідше як калькулятори, диктофони. Але потенціал цих пристроїв величезний, а точніше їх мобільних додатків. Вони існують для різних сфер діяльності: банківської, будівельної, інженерної, ігрової і навіть освітньої.

Мобільні додатки можуть бути саме тими автономними навчальними системами, які можна використовувати для дистанційного навчання учнів. Для вивчення точних і природничих наук існують різноманітні додатки: ігрові, вікторини, посібники, тести, «читалки» і т.д..

Для навчання математики в основному розроблені додатки довідникового характеру. Навчальний мобільний додаток «Математика - все формулы» має набір різних формул з різних тем шкільного курсу математики. Додаток необхідний для запам'ятовування математичних формул для розв'язку задач і різноманітних вправ. За словами розробників основна мета представленого додатку – систематизація знань, підготовка до контрольних робіт, а також до ЗНО з математики [3].

Для навчання інформатики також розроблено багато програм, наприклад додаток «Інформатика» призначено для самостійного вивчення предмету[4]. Представлений набором багатьох тем, які є необхідними для вивчення основних понять курсу. Цікавий додаток «SoloLearn: Учимся программировать» призначений для вивчення різних мов програмування. Його особливістю є те, що увесь навчальний матеріал розбито на короткі блоки після вивчення кожного є тестування для перевірки засвоєного матеріалу [5].

Для вивчення хімії розроблено наступні додатки. «Хімічні Реакції» - призначено для розв'язку хімічних рівнянь реакцій з неорганіки та обчислення молекулярної маси [6]. Додаток «Таблиця Менделєєва» представлений таблицею хімічних елементів, які оформлені різнокольоровими кнопками, при натисканні на будь-яку — з'являється повна інформація про обраний хімічний елемент (ступені окиснення, радіус атома, температура кипіння, густина, питома електропровідність і т.д.) [7].

Додаток «Хімічні Формули Вікторина» призначений для визначення формул і їх запам'ятовування. Його доцільно використовувати для тренування при вивченні назв сполук, недоліком є те, що додаток розроблено на англійській мові, проте усі сполуки названі відповідно до міжнародної хімічної номенклатури, тому запам'ятовування буде навіть корисним для розвитку сучасного учня [8].

Для навчання фізики переважно розроблено мобільні електронні посібники довідникового характеру. Також є додатки-ігри для навчання. Додаток «Розвага з фізикою експериментів головоломки ігри» складається із 64 головоломок, які цікаво розгадувати та міркувати над перебігом певних фізичних процесів [9].

«Вчитися біології» - це додаток-електронний підручник з біології, який складається з вікторин, формул, довідника термінів та понять, класифікації класів живих істот тощо [10].

Застосування мобільних додатків як засобів дистанційної освіти при вивченні циклу точних і природничих наук є перспективним напрямом і потребує подальшого дослідження.

Різноманітність навчальних додатків постійно зростає вони стають більш адаптовані до процесу навчання, що дозволяє використовувати їх при навчанні учнів.

Список використаних джерел:

1. Дистанційна освіта. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita>
2. Вікіпедія. *Вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Математика. - все формулы. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.studyapps.math>
4. Информатика. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=ru.rukart.informatika&hl=ru>].
5. «SoloLearn: Учимся программировать. *Google Play*. URL: [\[https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sololearn\]](https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sololearn).

6. Хімічні Реакції. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.lahodiuk.inorganicchemistryreactions>
7. Таблиця Менделєєва. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=jqsoft.apps.periodictable.hd>
8. Хімічні Формули Вікторина. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=marijndillen.chemicalformulasquiz>
9. Розвага з фізикою експериментів головоломки ігри. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.educ8s.physics>
10. Вчитися біології. *Google Play*. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.appsdevinc.LearnBiology>

Прокопенко Андрій Іванович

директор Інституту інформатизації освіти,
доктор педагогічних наук, професор,

Харківський національний педагогічний університет
імені Григорія Савича Сковороди МОН України

Зуб Станіслав Сергійович

старший науковий співробітник,
доктор фізико-математичних наук,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка МОН
України

Ляшко Наталія Іванівна

науковий співробітник,

кандидат технічних наук,

Інституту кібернетики імені В.М.Глушкова НАН України

ГРІД-ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У світі дистанційна освіта є дуже конкурентним середовищем. Великі кошти, що вкладаються США, ЄС та окремими корпораціями-виробниками програмних засобів, значною мірою переводять цю конкуренцію з площини вдалих навчальних програм та методичних розробок в площину технологічних можливостей всебічного забезпечення навчального процесу. Отже, розробка засобів віртуалізації лабораторного обладнання для створення нових можливостей дистанційної освіти є надзвичайно важливим завданням для забезпечення конкурентноздатності вітчизняних закладів дистанційної освіти.

Наявний стан інформаційних технологій може повністю забезпечити потреби дистанційної освіти в межах завдань адміністрування, проведення лекцій, практичних занять та тестування. Цього цілком достатньо для впровадження дистанційної форми навчання для багатьох гуманітарних дисциплін. Але потреби природничих дисциплін, що спрямовані на отримання практичних навичок роботи з обладнанням фізичних, хімічних, біологічних та інших лабораторій потребують специфічних інформаційних технологій. Ці

технології вже представлені на ринку комерційного програмного забезпечення, але їх вартість значно перевищує фінансові можливості установ освіти. Альтернативно існують відкриті проекти, що вже активно застосовуються в сучасних наукових експериментах. Проте їх застосування в навчальній практиці вимагає додаткового програмування та програмно-апаратної інтеграції наявного обладнання в національну грид-інфраструктуру.

Координація та управління процесами вимірювань, що часто розділені великими відстанями, вимагають підтримки сучасних інформаційних технологій. Вважається, що така підтримка може бути забезпечена завдяки технологіям Інтернету. Проте в цій системі не передбачена можливість управління вимірювальними та обчислювальними процесами, а дані, що передаються, постійно знаходяться під загрозою фальсифікації і, навіть, незворотної втрати.

Проблеми дистанційної взаємодії з приладами, а також захисту даних вимірювань у глобальних мережах вирішуються, але ці рішення завжди мають частковий характер, вони пристосовані для вирішення конкретної задачі та вимагають значних спеціальних зусиль. Чи є вихід?

Відповідь позитивна. Одним із новітніх інструментів, який втілює в собі останні досягнення в галузі кібернетичної науки, є грид. Він забезпечує просторово розподілене операційне середовище з гнучким, безпечним та скоординованим розподілом ресурсів для виконання завдань у віртуальних організаціях (ВО), що динамічно утворюються. Його було створено для управління та обміну науковими даними, а також для забезпечення їх колективного використання. На фізично тому самому устаткуванні (тобто на тих самих елементах телекомунікацій, які використовує Інтернет) може функціонувати якісно нова система глобальних розподілених обчислень, яка забезпечує найвищий можливий на сьогодні рівень безпеки, що виключає навіть такі хворобливі явища, як віруси та хакерські атаки. Існує багато реалізацій цієї концепції в США та ЄС. Проте в останні роки лідируюче місце серед реалізацій грид-концепції займає ПЗ, що базується на gLite middleware. Річ у тому, що саме ця платформа використовується для обслуговування найскладнішої фізичної (водночас вимірювальної) установки, що була створена людством, – Великого адронного колайдера (Large Hadron Collider – LHC) в CERN (Європейська рада з ядерних досліджень). Там уперше зіткнулися з проблемою обмеженості обчислювальних ресурсів для обробки колосального обсягу інформації, що народжується в експериментах на LHC. На прес-конференції в CERN, на якій було повідомлено про відкриття бозона Хігса, генеральний директор CERN Рольф-Дітер Хойер стверджував, що без всесвітньої мережі розподілених обчислень вони б не змогли отримати необхідні результати, тому обчислювальні потужності і мережа, які були задіяні CERN, стали дуже важливою частиною досліджень. Структура класичного гриду досить добре відома [2,3]. Сьогодні грид набуває активного поширення не лише для завдань фізики високих енергій, але і для вирішення складних завдань механіки твердого тіла, біології, медицини та інших галузях науки і техніки.

Для вирішення цих завдань був ініційований проект Grid Enabled Remote Instrumentation with Distributed Control and Computation (GRIDCC). Метою проекту було використання можливостей грід щодо безпечної дистанційної спільної роботи команди дослідників з забезпечення моніторингу та управління даними приладів, які генеруються та зберігаються на розподіленому науковому устаткуванні, використовуючи традиційні ресурси грід.

У межах цього проекту був розроблений спеціальний інструмент, так званий ІЕ (або прилад-елемент), який успішно застосовується різними науковими колабораціями для дистанційної взаємодії з приладами та середовищем грід.

Рисунок 1 засвідчує, що GridCC істотно розширює можливості традиційного гріду, компоненти якого розташовані в правому нижньому куті рисунка.

Відносно новим елементом є VCR (віртуальний диспетчерський пункт), який забезпечує багатокористувацький інтерфейс, що розрахований на спільну роботу групи дослідників зі складною інформаційно-вимірювальною системою з розподілом функцій.

Ключовим елементом GridCC є ІЕ. Значок елемента зберігання даних (SE) усередині ІЕ засвідчує, що ІЕ розроблявся на основі SE, а тому успадкував його властивості. Отже, ІЕ як програмний модуль є сервером, а його взаємодія з елементом SE може здійснюватися традиційним для класичного грід способом.

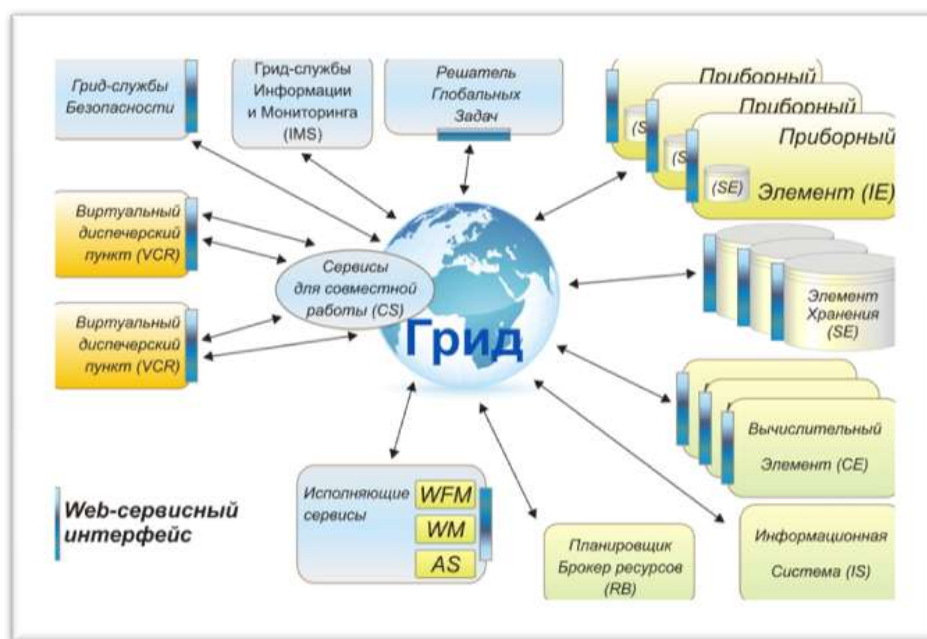

Рис.1. Архітектура проекту GridCC

ІЕ складається із пов'язаного набору сервісів, які і забезпечують всю функційність для конфігурації, управління та моніторингу вимірювальних приладів, що знаходяться за ІЕ інтерфейсом, який забезпечує їх взаємодію з грідом.

ІЕ забезпечує такі функції: уніфіковану модель вимірювального приладу; стандартний грід-доступ до приладів; можливість взаємодії між різними приладами, що належать різним інститутам в ВО.

Рис.2. Схема інтеграції приладу в Грід

Користувач ІЕ може мати одну з таких ролей: спостерігач, оператор або адміністратор.

При розробці абстрактної моделі приладу була введена класифікація: dummy instrument; smart instrument; smart instrument in an adhoc network.

Уніфікована модель приладу має бути задана за допомогою опису на мові інструкцій, заснований на XML. Отже, прилад у грід представляється своєю моделлю і є грід-сервісом, який «надає послуги» з вимірювання відповідних величин.

Рисунок 2 засвідчує, що між грід та приладом знаходиться ІЕ. З одного боку, представлено набори датчиків, приладів або групу приладів, які використовують наявні в них засоби управління і фізично підключені до комп'ютера з встановленим ІЕ. З іншого боку, користувач через грід має доступ до ІЕ через безпечний Web-інтерфейс.

Список використаних джерел:

1. Прокопенко А.І. Монографія. Перспективне управління у вищому навчальному закладі – Х. : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2011. –311с.
2. P.I. Neyezhnikov The computer infrastructure grid: prospects for applications in metrology / Neyezhnikov P.I., Zub S.I., Zub S.S. // OIML Bulletin. – 2012. Vol LIII. — № 3. — С. 5-10.
3. Грід и облачные технологии для моделирования движения намагниченного асимметричного тела во внешнем магнитном поле / С.И. Ляшко, С.И. Зуб, С.С. Зуб, Н.И. Ляшко, А.Ю. Чернявский // Доповіді Національної академії наук України. — 2016. — № 9. — С. 29-36.

Істоміна Раїса Федорівна
викладач кафедри англійської філології
ХНПУ ім. Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

ICTs IN THE EL CLASSROOM

Using Information Communication Technologies (ICTs) in English Language Classroom can be a good start for teaching web literacy which is of great importance for not only staying safe on the Net but also being able to make the right choice of the materials. A great number of sites are full of different information which can be used both for entertainment and studies. Teaching community all over the world has realized the necessity to bridge the gap between real life and classroom activities. And to achieve the aim they use the Web as one of the biggest resources available to everyone. But how can it be successfully used as a teaching resource?

Computer rooms can be effective tools in using the web recourses. The points are what benefits students can get from working on the Net and why the access to a computer room can be a valid thing to do. Computers are an everyday tool now, students expect to use computers in other areas of life -- work, socializing -- so why not in language teaching and learning?

It is known that new generation of pre-teens, teens and young people who belong to “digital natives” spend a lot of time surfing the Net. They use social networks in every-day life; they communicate through messaging and blogging. Socializing on the Net helps the users to make and develop friendship and contacts. The Internet users should keep in mind that “networking requires diversity, autonomy, openness and interaction.” [3] Teachers can be members of teaching communities sharing their professional experience and learning new skills, being able to operate different online platforms successfully. One more advantage of taking students to computer rooms is opportunity to represent themselves online, create and develop an online presence. LinkedIn, the social network site, is for those who want to get a job. “It is the leading networking site used in the world of work, and is a great platform for a person to create a profile to promote their skills, knowledge and experience via an online CV.” [5]

There are some other platforms for building online presence: blog, YouTube videos and slideshare. Blog can be used as a portfolio of one’s work, especially in digital media where people post information about their latest developments and achievements in different spheres. Slideshare is the platform which is one of the most popular places to share slidedecks. The users can do that via Twitter, Facebook, LinkedIn and blogs. YouTube videos platform is more attractive though more challenging in creating videos. It is a good way to reach new audiences.

We cannot diminish the importance of using word processors and one of them

is *Word*. First of all, it can keep electronic copies for future reference; teachers can exchange their ideas with their colleagues at work or with peers all over the world. Also they can “keep a copy, a permanent record of progress and common errors.” One more thing worth focusing on is easiness to edit. It can use “tracking changes for peer editing and process writing” [4]. As for writing on computers it is a natural way to write nowadays. *Word* can be supportive in developing keyboarding and word-processing skills.

On the other hand there are some disadvantages of using *Word*. Among them we can mention that reading or processing a text on screen may not be comfortable and texts can be too long to onscreen viewing. It is necessary to be careful with instructions: graded and simple; and teachers should be selective: what instructions can be given in class and what are given on the document. One more weak point is taking exams, as most of them are still handwritten so handwriting is still a necessary skill.

Thorough selection of the materials from the Internet resource can help teachers involve students into the teaching-learning process to become active participants. The set of criteria to evaluate websites can help teachers greatly. They are: 1. accuracy and acceptance; 2. authority and coverage; 3. audience and relevance; 4. educational focus; 5. ease of use. The first one means if the information is dated and when the content is last updated, if spelling and grammar are correct and also if it is based on the opinion or facts. The second criterion helps to find out the information about from it is originated, who the author is and if the site provides information, advices, ideas and other choices. It is important to know if the site provides links and references to other materials.

Audience and relevance criterion is responsible for the intended audience for the content and if it is easy to read and understand it; who the target audience is: children, teenagers, adults and if the content is relevant to the appropriate age group. Educational focus must be point number one in selecting materials. Teachers should understand that the criterion of educational focus to the content is explicit and they can see how it refers to the National Curriculum and if it will support students with different learning styles. And the last criterion is aimed at finding out if the site is easy to use, well-structured, attractive in design and technically stable. Also it is important to know if the site loads quickly and provides a site map or index. All these items should be in focus choosing materials from the Net. [1]

PowerPoint as one more word processor is an effective technique to hold students' attention. It can be done through the use of slide show presentations, videos, music, diagrams. Young people's technological level is advanced at present, that's why slide show presentations can increase their desire to be involved into the process and interact with their peers. Interaction and engagement are key points for active participation. Cooperation and collaboration can enrich both teachers and students: they can share their presentations. All students can express their opinions comparing the presentations and focusing on different items for discussion. PowerPoint presentation allows to integrate multiple sources in their classroom presentations. Students can easily incorporate topical pictures, photos of events or people, videos

from the Net or their own. [6] Teaching PowerPoint to elementary students provides them with a skill set to “display their ideas in an outline form when they give reports and presentations in school.” They can use it for speeches, project presentations, book reports and extra-curricular activities. “Teaching the PowerPoint concepts in a simple and concise way enables the learners to retain the learned skills and apply them to a later project.” [2]

All above-mentioned ICTs are aimed at developing the technical skills to be able to use them in class in a safe, engaging and effective manner and to integrate learning technologies into syllabi and lessons.

Список використаних джерел:

1. British Educational Communications and Technology Agency. Archived at http://tna.europarchive.org/20080502194716/http://schools.becta.org.uk/index.php?section=is&&catcode=ss_to_es_pp_le_03&rid=9926
2. Douglas E. [How to Teach PowerPoint Using Themes in the Classroom](#)
3. [Learning Online: Managing Your Identity. University of Leeds](#)
<https://www.futurelearn.com/courses/online-identity/34/steps/425558>
4. Social networking for educational use.
<http://courses.britishcouncil.org/pub/learningtechnologies/course>
5. [Steven B.](#) Sudden Thoughts And Second Thoughts, [ACRLog](#), Sept 22, 2006.
6. [What Are the Benefits of Using PowerPoint and Slide Presentations in the Classroom? | eHow.com](#) http://www.ehow.com/facts_5008796_using-powerpoint-slide-presentations-classroom.html#ixzz1cHIPQudq

Rist13@i.ua

Карасюк Володимир Васильович

завідувач лабораторії дистанційної освіти НЮУ ім. Я. Мудрого,
канд. техн наук, доцент

Бакуменко Володимир Борисович

інженер I категорії, НЮУ ім. Я. Мудрого

Кликов Олександр Ігорович

інженер I категорії, НЮУ ім. Я. Мудрого

karasiuk@nlu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В НЮУ ІМ. ЯРОСЛАВА МУДРОГО

В Національному юридичному університеті України імені Ярослава Мудрого засоби дистанційної освіти вперше було застосовано в 2008 році на базі Moodle v 1.9 (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), як додаткові засоби навчання (тестування) студентів денної форми навчання.

Сьогодні в нашому університеті на базі Moodle v 3.3 розгорнуто більше ста навчальних курсів, котрі мають досить широкий спектр використання, зокрема:

- 34 навчальних курси задіяні безпосередньо на заочному факультеті для отримання дистанційної освіти;
- більше 40 навчальних курсів розроблено для навчального процесу студентів денної форми навчання;
- 20 навчальних курсів розгорнуто і задіяно для допомоги студентам у підготовці до складання тестів зовнішнього незалежного оцінювання;
- 12 курсів розгорнуті і задіяні у міжнародних освітніх програмах.

Стандарти дистанційної освіти НЮУ ім. Я. Мудрого. Дистанційні курси створені відповідно до затвердженого в університеті стандарту змісту. Практично всі дисципліни спеціальності “право” є гуманітарними, тому ми не уникли певної специфіки. Кожен навчальний курс охоплює матеріал навчальної дисципліни за один семестр. Навчальний матеріал семестру поділяється на вісім послідовних блоків і кожен із них вивчається впродовж двох тижнів. При закінченні двох тижнів поточний блок (точніше, всі процедури контролю знань) закривається для доступу студентів, натомість відкривається наступний блок. Структура змісту кожного блоку приблизно однакова [1]. Крім того, надається навчальна інформація до курсу в цілому

Організація роботи в ДО. Графіком дистанційної освіти передбачено, що студенти один раз на рік приїздять в університет і спілкуються з викладачами, очно здають екзамени. Такий підхід є запобіжником можливого шахрайства, яке полягає у залученні сторонніх осіб до процесу дистанційного контролю знань. Підкреслюємо, один раз на рік, у весняну сесію. Тобто у зимову сесію студенти складають заліки з дисциплін дистанційно, а в літню сесію — екзамени очно.

Технологічні складові процесу дистанційної освіти. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого використовує доступ до хмарових сервісів Microsoft Office 365 та Google G Suit for Education (версії для навчальних закладів). Серед хмарових ресурсів: онлайн служба каталогів Microsoft Azure AD, що виконує роль глобального каталогу організації та зберігає дані всіх користувачів; сервіс електронної пошти на базі Microsoft Exchange Online; хмарові сховища даних Microsoft OneDrive/SharePoint (1 Tb кожному користувачеві) та Google Drive (з необмеженим простором), відео-хостинг Microsoft Video та відео-стрімінг Microsoft Stream для внутрішнього користування із гнучким розподілом прав доступу; онлайн-версії офісних програм MS Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Sway, а також їх аналоги від компанії Google – Документи, Презентації, Таблиці і Форми; сервіс для онлайн-навчання Google Classroom; внутрішня соціальна мережа Yammer та комунікаційні засоби Microsoft Teams і Skype for Business та Hangouts.

Крім того, нам вдалося здійснити інтеграцію деяких із цих сервісів (Microsoft Azure AD, Exchange, Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Video, Stream, OneDrive/SharePoint, а також Google Drive) із LMS Moodle через низку спеціалізованих плагінів. Завдяки цьому було вирішено кілька проблем.

По-перше, було вирішено проблему реєстрації користувачів. Ми створили власний веб-сервіс, який поєднав базу даних всіх студентів та викладачів (АСУ навчальним процесом) із глобальним каталогом Microsoft AD. Тепер кожен

студент чи співробітник, який хоче отримати електронну поштову скриньку у доменному імені Університету, а також доступ до хмарових сервісів, чи до курсів на платформі Moodle, проходить процедуру реєстрації у глобальному каталозі Microsoft Azure. Користувач ідентифікує себе за реєстраційним номером облікової картки платника податку (за ідентифікаційним кодом), генерує собі один унікальний пароль, а система автоматично переносить всю необхідну інформацію про користувача до глобального каталогу, і завантажує туди його фото. Після цього особа може використовувати всі інтегровані інформаційні ресурси Університету, які поєднуються у рамках концепції SSO (Single Sign-On) – єдиний вхід за єдиним логіном та паролем.

Це також вирішило і другу проблему, – унеможливило підміну особистості. Так, якщо хтось із студентів захоче зареєструватися повторно – система цього не допустить. А якщо хтось, наприклад, захоче змінити свої ідентифікаційні дані в Moodle на інші (прізвище, ім'я, групу тощо), то кожен раз при вході до системи ці дані актуалізуються із глобального каталогу і виправляються на актуальні, доступ до зміни яких є тільки у авторизованого персоналу. Крім того, зважаючи на тісний зв'язок систем, у разі необхідності змінити дані про користувача (наприклад, зміна дівочого прізвища чи посади), достатньо провести таку зміну в одному місці, а не робити це у кожному сервісі – всі зміни синхронізуються автоматично. Так же легко і видалити користувача, у разі звільнення чи відрахування.

По-третє, єдина система управління та зберігання контенту дозволяє гнучко управляти правами доступу до контенту – наприклад, надати доступ до певної лекції чи презентації, розміщеної у хмарних сервісах, тільки для певної групи людей, не змішуючи до купи матеріали всіх викладачів курсу, які мають окремі групи та траєкторію навчання. Крім того зручно робити email-розсилки та планувати проведення заходів у спільних календарях, які також можуть синхронізуватися із відповідними віджетами у Moodle.

Список використаних джерел:

1. Карасюк В., Глинянський С. Організація дистанційної освіти в Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого // Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі: Матеріали 9-ї науково-практичної конференції. м. Львів, 21-23 листопада 2017 року. – Львів: Видавництво Наукового товариства ім. Шевченка, 2017. – С. 36 — 42.

Каук Віктор Іванович

к.т.н., доцент, науковий керівник центру технологій дистанційного навчання
ХНУРЕ,
viktor.kauk@nure.ua

Гребенюк В'ячеслав Олександрович

старший викладач, директор центру технологій дистанційного навчання
ХНУРЕ,
vyacheslav.grebenyuk@nure.ua

ЯКІСТЬ ТА ІНТЕРЕС – ОСНОВНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Зараз в Інтернет вже існує дуже багато різних платформ, які пропонують якісне навчання за багатьма напрямками і складають суттєву конкуренцію відповідним навчальним дисциплінам та програмам традиційних університетів. Настав час, коли будь хто має змогу відкрити власні дистанційні курси та навчати бажаючих. Конкурувати можливо тільки завдяки якості надання власних освітніх послуг.

Дуже важливо визначити напрямки та форми навчання у які будуть впроваджуватися технології дистанційного навчання. Найбільш ефективною показала себе змішана форма (blended learning), коли звичайне денне навчання підтримується дистанційними технологіями. Сучасні студенти потребують гнучкого графіку навчання, а з переходом на старші курси вони можуть самостійно опановувати різні знання та навички. Навички правильної організації процесу навчання та самомотивація формуються з часом та є передумовою для збільшення кількості дисциплін що вивчаються змішано або повністю дистанційно. Наприклад, це може бути від 10-15% на першому курсі до 80-90% на останніх курсах навчання. Дуже важливим при цьому є постійне підтримання цікавого змісту навчальних матеріалів. Звичайні для викладача навчальні документи такі як робоча програма, конспект лекцій, методичні вказівки дуже часто не сприймаються сучасними студентами як щось цікаве і вони віддають перевагу іншим джерелам інформації: подкастам, відео-заняттям, блогам, статтям на експертних порталах та іншим. Цей конфлікт в організації навчального процесу в традиційних вишах та потребах сучасних студентів може призвести до того, що виші втратять або вже втратили монополію на освіту.

Ключовим стає мотивація і тих хто навчається, і тих хто навчає. Якщо викладачу самому не цікаво займатися дистанційними технологіями, то це звісно відобразиться на його матеріалах, відношенню до студентів, на швидкість реагування на зворотній зв'язок та інше. Найбільшою мотивацією для викладача (звісно, крім фінансової) можна визнати суттєве скорочення звичайного паперового документообігу (звісно, якщо це враховано при

організації навчального процесу). Дистанційний курс, який має всі складові та пройшов внутрішню сертифікацію може бути визнаний за повноцінний навчальний посібник, підручник або навчально-методичний комплекс дисципліни. Можна також визнавати внутрішню відомість оцінок у системі за звичайну та відмінити паперову, а журнал обліку відвідувань занять замінити статистикою роботи у системі.

При створенні сучасних дистанційних курсів слід у першу чергу зосередитися на якості змісту. Все що студент може швидко знайти у Інтернеті має бути у дистанційному курсі, наприклад як посилання на зовнішні ресурси. Сам дистанційний курс слід наповнювати власними наробками, висновками, прикладами та реальними кейсами, завданнями, які ілюструють розуміння студентом отриманих знань. В університеті має бути створена окрема структура (майже у всіх такі структури вже існують), до основних функцій якої будуть входити: аналіз та рецензування змісту дистанційних курсів, постійний зворотній зв'язок із усіма учасниками навчального процесу, створення рекомендацій щодо покращення навчальних матеріалів, накопичення та розповсюдження досвіду використання різноманітних педагогічних практик та прийомів.

Помилкою буде віддавати контроль якості змісту дистанційних курсів на рівень кафедр, бо вони є зацікавленими у тому щоб пришвидшити отримання кількісної складової (більше будь-яких курсів) і можуть формально підходити до перевірки власних дистанційних курсів.

Таким чином, на самому першому етапі необхідно мати:

- визначення потреб для усіх суб'єктів навчання;
- визначення форми навчання у яку будуть впроваджуватись технології ДН;
- визначення форм мотивації насамперед викладачів;
- визначення того, яким чином буде здійснюватися контроль якості;
- визначення ресурсів, які необхідні для впровадження;
- визначення реальних термінів впровадження за кожною формою навчання та/або напрямом підготовки.

Загальними складовими процесу впровадження теїхнологій ДН можна визначити: методичні засади (правила, прийом), технології та безпосередньо організацію навчального процесу.

До головних методичних правил для змішаної форми навчання слід віднести наступні:

- у дистанційному курсі викладач має супроводжувати усі активності, не припустимо тільки опублікувати матеріали і більше нічого не робити;
- треба залучати як можна більше зовнішніх сучасних та цікавих джерел, навіть у якості посилань (це також потребує постійної роботи від викладача);
- викладач може та має змінювати дистанційний курс під потреби студентів, прислухаючись до їх відгуків та отримуючи постійний зворотній зв'язок;

- студенти також можуть бути залучені до формування дистанційного курсу та навіть для взаємного оцінювання виконаних завдань;
- комп'ютерне тестування не тільки засіб контролю але й засіб навчання, тестування має бути виключно за необхідністю;
- завдання необхідно створювати таким чином, щоб не було можливості для плагіату та списування, вони мають бути практичні, ситуативні, творчі;
- необхідно оновлювати навчальні матеріали за результатами кожного семестру, не тільки шляхом вдосконалення змісту що існує, але й шляхом переробки складу та структури;
- можна використовувати різні моделі для часового контролю на дистанційному курсі (наприклад, термін виконання всіх завдань однаковий або змінюється у залежності від завдання: щось необхідно зробити за 15 хвилин, щось протягом тижня, лекційні матеріали доступні завжди або доступ до них надається за 2 години до початку лекції та закінчується після закінчення лекції та інше);
- відповіді студентів викладачі мають оцінюватися як можливо скоріше, в ідеалі одразу після отримання відповіді, це дає можливість апеляцій, дискусій та розуміння власних помилок;
- бажано давати завдання для саморозвитку студента та заохочувати це додатковими балами оцінки;
- дуже важливо на кожному дистанційному курсі підтримувати загальні компетентності (комунікаційність, творчість, робота у групах та інші);
- має бути продумана стратегія використання матеріалів дистанційного курсу після завершення його терміну.

При розгляданні технологічної складової слід приділяти увагу наступному: у першу чергу має бути забезпечена надійна мережева інфраструктура, яка не тільки надає доступ до Інтернет (провідний і безпровідний), а також надає можливість проводити на сервері дистанційного навчання різні активності, включаючи відео-трансляції; у другу чергу слід звернути особливу увагу на надійну роботу серверу, за можливістю його слід розташовувати у хмарі, а для інтеграції з другими сервісами необхідно отримати SSL - сертифікат; у третю чергу необхідно забезпечити викладачів та студентів зручними місцями для роботи в самому університеті, якщо необхідні персональні контакти.

Для управління процесом дистанційного (змішаного) навчання слід використовувати окрему програмну систему (наприклад, Moodle). При обранні такої системи слід звертати увагу не тільки на вартість але й на те, чи легко до системи можуть бути інтегровані інші веб-сервіси. Система Moodle дуже легко інтегрується з багатьма зовнішніми системами: Google, Facebook, Virtual Programming Lab та інші. Залучення сервісів Google Suite for Education дозволяє не тільки легко аутентифікувати користувачів, але і зберігати великі файли (аудіо, відео, презентації) у необмеженому хмарному сховищі Google. Дуже зручно використовувати і нестандартні сервіси Google, такі як “Студія даних”

(<https://datastudio.google.com>), що дозволяє проводити повний аналіз даних на зовнішньому сервісі. Також дуже зручно використовувати зовнішні системи створення інтерактивних веб-сторінок (наприклад, <https://h5p.org/>), для вбудови у Moodle.

Дуже важливо організувати навчання для адміністрації, співробітників та викладачів (у перспективі постійно діючі курси перепідготовки), планування створення дистанційних програм навчання для певних напрямів підготовки (окремі курси, повні програми, тематичні підбірки курсів та інше), формування творчих груп для створення дистанційних курсів, визначення нормування роботи викладачів. Це неможливо без зміни нормативних документів (положення про організацію навчального процесу, положення про дистанційне навчання, положення про надання платних послуг та інше), організації внутрішнього контролю якості (наприклад у вигляді сертифікації дистанційних курсів), розрахунків кошторису для обрахування витрат та додаткової оплати праці викладачів, системи визначення кому належать права власності на дистанційні курси і як управляти цими правами. Через механізм управління авторськими правами можливо розробити систему фінансового заохочення викладачів.

Таким чином, для підтримання конкурентоспроможності сучасних вишів необхідне впровадження технологій дистанційного та змішаного навчання протягом дуже короткого часу.

Козаченко Галина Вікторівна

методист КЗВО «Житомирський базовий фармацевтичний коледж»
Житомирської обласної ради, аспірант кафедри педагогіки Житомирського
державного університету імені Івана Франка.
g.kozachenko@ukr.net.

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Одним із наслідків інформатизації суспільства та постійного зниження вартості послуг на використання глобальної мережі Internet стало суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику[1]. Інформаційні технології є важливим інструментом поліпшення освітнього процесу, оскільки дозволяють необмежено розширити доступ до інформації, урізноманітнюють технології тощо.

Для оптимізації освітнього процесу у Житомирському базовому фармацевтичному коледжі було запроваджено [Проект розгортання інформаційно-освітнього середовища на базі GSuite for Education](#). Вибір у бік "GSuite" був зроблений через те, що багато педагогів вже активно використовують у своїй роботі сервіси Google.

Для подальшої роботи було зареєстровано доменне ім'я, яке "прив'язане" до сервісу "GSuite".

Усім учасникам створено облікові записи зрозумілого виду прізвище або посада. Кожен співробітник отримав електронну поштову скриньку з ім'ям відповідного вигляду.

Виділено пересічні множини користувачів, створено групи з власними адресами електронної пошти. Це дозволило спростити інформаційні розсилки, розподіл рівня доступу і тому подібне. Корпоративна пошта дозволила істотно спростити інформаційний обмін усередині закладу.

Оскільки до пакету «GSuite for Education» входять більшість сервісів, що надаються компанією Google, викладачі отримали можливість зручної спільної роботи з документами за допомогою GoogleDocs, ведення власних календарів зайнятості, планування спільних заходів (у рамках сервісу Календар), синхронізація даних між комп'ютерами (на роботі і удома) за допомогою Google Диску.

Перехід до використання корпоративної пошти дозволив легко впроваджувати нові інструменти для оптимізації роботи.

Розгорнуто та активно впроваджується система управління навчальним контентом, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище MOODLE, що надає широкі можливості для комунікації, використання засобів мультимедіа, контролю знань.

Впровадження LMS Moodle надало можливості як для студентів так і для викладачів.

У середовищі Moodle студенти отримують:

- доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування «24 на 7»;

- засоби для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар);

- можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом;

- можливість перегляд результатів проходження тесту;

- можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;

- можливість завантаження файлів з виконаними завданнями;

- можливість використання нагадувань про події у курсі.

Викладачам надається можливість:

- використання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів;

- розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах та через додаткові плагіни;

- додавання різноманітних елементів курсу;

- проведення швидкої модифікації навчальних матеріалів;

- використання різних типів тестів;
- автоматичного формування тестів;
- автоматизації процесу перевірки знань, звітів щодо проходження студентами курсу та звітів щодо проходження студентами тестів;
- додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання.

Застосування інноваційних інформаційних систем у закладах вищої освіти стало загальною необхідністю, бо:

- це забезпечить поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень;
- нові інформаційні технології позитивно впливають на всі компоненти освітньої системи: мету, зміст, методи та організаційні форми навчання, засоби навчання, що дозволяє вирішувати складні і актуальні завдання педагогіки для забезпечення розвитку інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного мислення та самостійності педагогічних працівників[2];
- вони є дієвим складником ефективного освітнього менеджменту і ключовим чинником управління якістю освіти.

Список використаних джерел:

1. Маркозов Д.О. Дистанційне навчання як інноваційна форма освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_PNR_2009/Pedagogica/50819.doc.htm.
2. Кулик О.Є. Інформаційні технології, як чинник управління якістю освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/simpoz4/167.pdf>

Кухаренко Володимир Миколайович
 професор, к.т.н., доцент,
 Національний технічний університет
 «Харківський політехнічний інститут»,
kukharekovn@gmail.com

ПЕРЕШКОДИ ВПРОВАДЖЕННЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Під впливом інформаційних технологій в світі спостерігається суттєві зміни у освіті. Вона стає відкритою, базується на компетентностях, розповсюджується змішане навчання, повноцінне дуальне навчання буде базуватися на дистанційному та змішаному навчанні.

Університети повинні створювати дистанційні курси різних рівнів – для студентів молодших курсів на базі біхевієристської теорії (діяльність студента спрямовано на засвоєння часто повторюваних завдань, відповіді яких зумовлені (комп'ютерне навчання)), для бакалаврів - на базі конструктивістської теорії (викладач взаємодіє зі студентами, спрямовуючи їх навчання (системи штучного інтелекту)), для магістрів – коннективістської теорії (провідні вчені в конкретних галузях знань супроводжують навчальний процес, використовуючи

сучасні засоби комунікації).

Навчально-методичне забезпечення університету повинно включати: дистанційні курси-ресурси та тренувальні тренажери; університетські та зовнішні xMOOC; конструктивістські дистанційні курси; коннективістські MOOC (cMOOC); мікро-уроки; відкриті дистанційні курси тощо.

Якість освіти у навчальному закладі забезпечують кваліфіковані викладачі або команда, якісні навчальні програми та навчальний матеріал, професійна організація процесу та підготовлений слухач.

Інституційна готовність навчального закладу визначається наявністю стратегії навчання, організаційної моделі, кваліфікованих кадрів, онлайн-сервісів підтримки студентів, ресурсів підтримки студентів, змішаних курсів у розкладі, політики авторського права та інтелектуальної власності.

При впровадженні дистанційного навчання в організації в першу чергу треба звернути увагу на перешкоди, подолання яких дозволяє потім розв'язувати проблеми. Основні перешкоди створюють ректорат, середня ланка керівників, викладачі та студенти.

Перші перешкоди виникають на рівні ректорату, коли відсутні нормативні документи, не визначена організаційна структура для проведення дистанційного навчального процесу, відсутні стимули для викладачів, технічна підтримка викладача на етапах створення дистанційного курсу та проведення дистанційного навчального процесу.

До нормативних документів можна віднести концепцію розвитку дистанційного навчання, яка показує учасникам процесу перспективні напрями. Важливим є участь викладачів у обговоренні положень концепції та ознайомлення їх з кінцевим документом. Положення про дистанційне навчання конкретизує шляхи досягнення поставленої мети. В університеті необхідно встановити стандарти для дистанційного курсу, перевірку яких здійснює група підготовлених заздалегідь експертів, що мають досвід створення дистанційних курсів та проведення дистанційного навчального процесу. Важливим документом є Положення про проведення дистанційного навчального процесу – це навантаження викладача та правила діяльності у навчальному процесі.

За визначенням західних педагогів розвиток дистанційних технологій в університетах визначається відношенням до нього середньої ланки керівників освіти та професури. Завідувачів кафедр можна умовно поділити на три групи: «проти», «за», «треба подивитись». Залучити до розвитку дистанційного навчання завідувачів кафедр першої групи та їх співробітників практично не можливо, третя група займається цим процесом з ентузіазмом, їх трохи стримують викладачі з низькою інформаційною грамотністю. Активність другої групи визначається співвідношенням між першою та третьою групами. Якщо у навчальному закладі більшість завідувачів кафедр належить до третьої групи, до них частково приєднуються завідувачі кафедр другої групи, і починається активний процес впровадження дистанційного навчання.

Для зміни пропорцій необхідно проводити навчання завідувачів кафедр з дистанційних технологій. Саме з цією метою був створений курс «Дистанційне

навчання для керівників», який проходив за змішаною формою навчання. У курсі розглядалася роль дистанційного навчання у сучасній освіті, дистанційний курс та дистанційний навчальний процес, роль керівника у дистанційному навчанні.

Досвід показує, що з першого разу не завжди вдається залучити завідувачів кафедр до навчання у цьому курсі і зробити їх прибічниками дистанційного навчання.

Наступна перешкода, яка пов'язана з попередньою – це викладач та його мотивація. Вона залежить від позиції керівника, педагогічної культури, але головну роль грає інформаційна грамотність.

Рівень інформаційної грамотності викладача можна оцінити через його персональне навчальне середовище (ПНС), тобто – інструменти, які він використовує у своїй професійній діяльності. Опитування показує, що набір інструментів дуже бідний – це браузер, електронна пошта, Youtube, Skipe, Facebook, пошукач Google та деякі його інструменти (а їх вже понад 250). Таке ПНС викладача ніяк не впливає на розвиток ПНС студента, яке ще бідніше.

Нерозвинене ПНС викладача не сприяє розвитку персональної навчальної мережі викладача, унеможлиблює пошук наукової інформації у наукометричних базах даних, глибинному Інтернет, що зменшує обізнаність викладача у професійній сфері.

Для подолання цієї перешкоди викладача треба готувати до дистанційного навчання, навчити його створювати дистанційний курс, проводити дистанційний навчальний процес, обробляти великі обсяги інформації з мережі. Це можна зробити через серію курсів підвищення кваліфікації, бажано, дистанційних. НТУ «ХП» пропонує викладачам курси «Основи дистанційного навчання», «Технологія розробки дистанційних курсів», «Практикум тьютора», «Змішане навчання», «Куратор змісту». Досвід показує, що використовувати курс, який дає тільки техніку роботи в системі управління навчанням, не бажано, потім треба буде перенавчати викладача. Техніка повинна бути зв'язана з педагогічними питаннями.

Курс «Основи дистанційного навчання» допомагає зробити перші кроки – створити курс-ресурс, організувати змішане навчання, працювати з потоками інформації. Викладач знайомиться з роллю дистанційного навчання у сучасній освіті, стандартами дистанційного навчання, змішаним навчанням, майстерністю персональних знань.

Відкритий дистанційний курс «Технологія розробки дистанційного курсу» вчить викладачів на базі педагогічних теорій проектувати якісні курси для формування заданих компетентностей, які доречно використовувати у дистанційному курсі, формувати дієву систему контролю та оцінки.

Курс «Змішане навчання» готує викладача до використання дистанційних технологій у традиційному навчанні, дає можливість засвоїти нові навчальні інструменти та активні методи навчання

Курс «Практикум тьютора» дає можливість підготувати дистанційний курс до дистанційного та змішаного навчального процесу, перевірити

потижневий план роботи, мету завдань, інструкції до завдань, скласти систему запитування та рейтингову систему оцінювання

Майстерність персональних знань (процеси пошуку, визначення сенсу інформації та її розповсюдження) викладач засвоює у курсі «Куратор змісту». Складові майстерності персональних знань представлені на рис.1.

З метою забезпечення якості дистанційних курсів навчальний заклад повинен мати групу викладачів, які мають досвід розробки дистанційних курсів та проведення дистанційного навчального процесу. Після навчання у курсі «Експертиза дистанційного курсу» вони виконують роль експертів у навчальному закладі. Експерти оцінюють цілепокладання у курсі, дизайн інформаційного блоку курсу, діяльність студента, оцінювання, рейтинг, мотивацію та якість дистанційного курсу.

Рис. 1 Складові майстерності персональних знань

Суттєві перешкоди навчальний заклад отримує через студента. Це відсутність досвіду дистанційного навчання, низькій рівень керування часом та інформаційної грамотності. Для ліквідації цих негараздів необхідно створювати пропедевтичні курси для студентів. Велику роль має відігравати дистанційний курс «Вступ до фаху», де він отримує інформацію про своє майбутнє і опановує це у дружньому середовищі при мінімальній кількості стресових ситуацій.

Для подолання цих перешкод Проблемна лабораторія дистанційного навчання НТУ «ХПІ» пропонує викладачам відкриті дистанційні курси, об'ява про початок яких можна знайти за адресою <http://dl.khpi.edu.ua/>.

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ КУРСОВ НА БАЗЕ MOODLE ПРИ ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ ДНЕВНОЙ ФОРМЫ

В Харьковском национальном автомобильно-дорожном университете с 2005 года работает Учебный сайт ХНАДУ, на котором преподаватели могут создавать свои дистанционные курсы по дисциплинам. Большая часть этих курсов используется при обучении студентов дневной формы. Таким образом, в нашем университете уже несколько лет разрабатываются и внедряются в учебный процесс элементы смешанного обучения на базе Учебного сайта ХНАДУ.

Для того, чтобы разработанный дистанционный курс был рекомендован к использованию в учебном процессе, преподавателю необходимо наполнить его определенными элементами и ресурсами, перечень которых утвержден внутренним положением о дистанционных курсах ХНАДУ.

Наш курс, который мы ведем – дисциплина «Информатика» читается потоку студентов первого курса дорожно-строительного факультета ХНАДУ в течение одного семестра. Дисциплина состоит из 8 лекций по 2 часа каждая и 8 лабораторных работ по 4 часа каждая и заканчивается зачетом. По материалам каждой лекции и лабораторной работы студенты сдают тест для текущей оценки их знаний (всего 8 тестов), каждый тест содержит порядка 15 вопросов, которые выбираются случайным образом из банка вопросов. По результатам текущего оценивания в конце семестра определяются зачетные баллы студентов, и выставляется итоговая оценка.

В этом году мы решили проанализировать, какие именно элементы и ресурсами нашего дистанционного курса наиболее популярны среди студентов во время изучения дисциплины «Информатика». Для этого рассмотрим статистику посещений студентами каждого элемента нашего курса за три года: с осени 2015 года по осень 2018 года. Статистика посещений элементов и ресурсами курса за указанный период приведена в табл. 1.

Как видно из табл. 1 самыми популярными у студентов являются тесты (8809 обращений). Естественно, каждый студент желает сдать тест на приемлемую для него оценку. Поэтому, если сдать тест с первого раза не получается, каждый студент имеет возможность пересдать каждый тест, пока не будет достигнут желаемый результат. Для этого во время изучения дисциплины преподавателем назначаются дополнительные консультации, во время которых студенты могут пересдать неудавшиеся тесты или получить консультацию по вопросам дисциплины. Тесты – это единственный элемент курса, доступ к которому ограничивается определенным IP-адресом. Другими словами,

просматривать свои результаты студенты могут в любое время и в любом месте, а сдавать тесты студенты могут только с компьютеров кафедры и только в то время, которое определил преподаватель.

Таблица 1 – Статистика посещений дистанционного курса «Информатика» за период с осени 2014 года по осень 2018 года

Элемент или ресурс курса	Количество обращений
Сведения об авторе	15
Программа дисциплины	25
Рабочая программа	21
Презентация курса	17
Методические указания по работе с курсом	21
Новостной форум	12
Методические указания к выполнению лабораторных работ	2494
Рекомендуемая литература	11
Критерии оценивания работы студентов	10
Конспекты лекций	1494
Презентации лекций	47
Видеоролики по изучаемым темам	102
Словари терминов дисциплины	432
Задания для самостоятельной работы	57
Форумы	74
Тесты	8809

Вторыми по популярности у наших студентов являются методические указания к выполнению лабораторных работ (2494 обращений), на третьем месте – конспекты лекций (1494 обращений). Еще студенты интересовались словарями терминов дисциплины (432 раза). Остальные элементы и ресурсы дистанционного курса студентов привлекали мало. Логично предположить, что студенты обращались к тем ресурсам, которые помогали им успешно сдать зачет по дисциплине. Мы не хотим сказать, что остальные элементы курса не нужны вообще. Просто специфика дисциплины «Информатика» такова, что в отведенные 48 аудиторных часов преподаватель не имеет возможности разнообразить учебный процесс семинарами или другими элементами, требующими от студентов творческого подхода к обучению. Студенты еще в начале обучения получают установку, что от них требуется выполнить все лабораторные работы и изучить все конспекты лекций, что они и делают, пользуясь материалами дистанционного курса.

Далее мы попробовали выяснить, как данный дистанционный курс помогает студентам в изучении дисциплины. Рассмотрим активность в курсе четырех студентов, изучавших информатику в весеннем семестре 2017-18 учебного года. Все они являются студентами одной группы Д-12-17, и каждый

из них есть представителем различных подгрупп в зависимости от успеваемости. Активность работы этих студентов представлена на рис. 1.

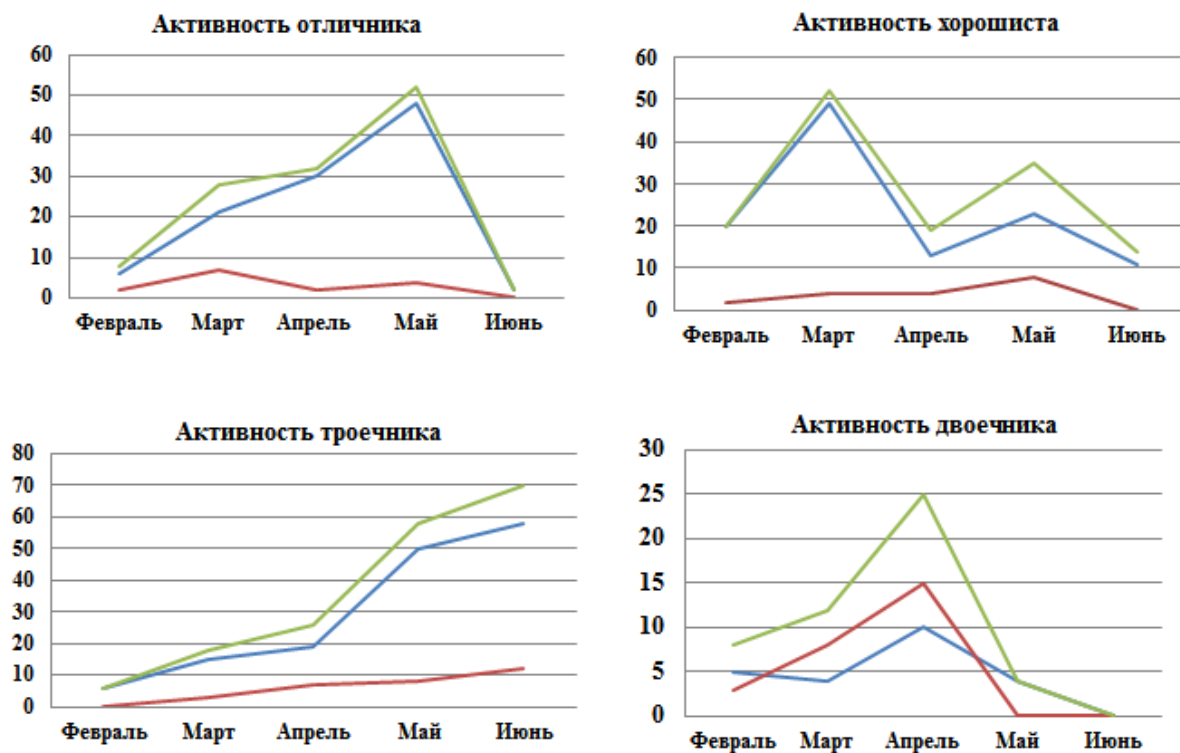

Рисунок 1 - Сравнительная визуализация активности студентов

Принятые обозначения:

- Просмотры
- Изменения
- Вся активность

В результате нашего исследования мы пришли к выводу, что студенты дневной формы обучения активно используют элементы дистанционных курсов при изучении дисциплин. Особенно необходимы студентам электронные формы конспектов лекций и методичек. Судя по активности студентов, эти ресурсы действительно помогают студентам приобрести необходимые знания и умения по изучаемым дисциплинам.

Список використаних джерел:

1. Дистанційний курс Інформатика (1Д, Дт, ДГ, ДЕ). Точка доступу: <http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=238>

Левчук В.Г., Тимченко Г.М., Бережна Н.І.

Інститут післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ КЛАСИЧНОЇ ОСВІТИ

Основний тренд Каразинського університету – якісна освіта інноваційними формами. Реалізація дистанційного навчання на сьогодні

відбувається наступними напрямками:

1) **навчання роботі з дистанційними курсами викладачів** на курсах «Технології дистанційного навчання у закладах вищої та фахової перед вищої освіти» – пройшли навчання 733 особи за весь період, що становить 45 % загальної чисельності науково-педагогічних працівників Університету;

2) дистанційне навчання студентів: за станом на 2017/18 навч. рік на заочній формі навчалося 932 особи, на денній з використанням LMS Moodle 3546 осіб, загальна кількість осіб, які використовують змішане навчання становить 4478.

3) збільшення кількості користувачів в системі Moodle постійно зростає та становить 5698 користувачів (студенти денної форми навчання, студенти заочної форми навчання, студенти, що проходять ректорський контроль знань, викладачі, користувачі відкритих курсів та вчителі, які проходять курси підвищення кваліфікації);

4) постійне наповнення Банку веб-ресурсів (дистанційних курсів) Університету, який включає в себе 677 готових до використання ДК, з них 309 архівні та 163 неробочі, а також 368 курсів, які використовуються навчальному процесі в поточному навчальному році, що загалом становить 840 курсів.

5) сертифікація дистанційних курсів в якості навчально-методичної праці відбувається постійно і сьогодні вже 133 курси пройшли сертифікацію;

6) активно впроваджується система автоматизованого ректорського контролю знань на базі LMS Moodle, протягом 2018/19 н. р. зареєстровано студентів у 2870 студентів, вже пройшли РКЗ 1151 студентів, кількість тестових питань, що внесені до Банку тестового контролю знань становить 11 112, всього проведено РКЗ з 172 навчальних дисциплін;

7) дистанційна складова курсів підвищення кваліфікації вчителів і викладачів загальноосвітніх навчальних закладів різних типів і форм власності, закладів передвищої і вищої освіти I–II рівнів акредитації, що надають повну загальну середню освіту, проходить за 27 напрямками;

8) активно реалізується програма Презентаційні відеолекції Karazin Universarium, розміщені на каналах, які підтримує Центр електронного навчання

Загальна кількість переглядів відеокурсів та відео презентацій

Показники	K-Unium	E -Learning Karazina
Кількість відеофайлів	35 (26)	110 (105)
Кількість переглядів, хв	22 259 (4 374)	14398 (9 838)
Загальний час переглядів, хв.	183 868 (9 836)	32 217 (26 141)

9) створено відкриту платформу (площадку) для вчителів, яка включає в себе відкриті навчальні курси, інформаційні матеріали про університет та

відеоролики та кліпи з історії музеїв Університету;

10) проведення відеоконференцій та відеосемінарів становило 10 відеоконференцій, з них 4 міжнародні із іноземними партнерами та власну щорічну IV всеукраїнську науково-практичну конференцію «Дистанційне навчання: старт із сьогодення в майбутнє», яка об'єднала 165 учасників та надала можливість в форматі реального часу переглянути 17 відеодоповідей в ефірі з питань дистанційної освіти (4 у середній школі та 13 вищій школі).

**Трансляція IV всеукраїнської науково-практичної конференції
«Дистанційне навчання: старт із сьогодення в майбутнє» на каналі You
Tube**

Переважаю в яких країнах переглядали?	1 день «Вища освіта»	2 день «Середня освіта»
Україна	67%	92%
Нідерланди	12%	
Росія	3,7%	
США	1,2%	
Казахстан		8,3%

11) Підготовлена програма «Дистанційні курси для іноземних громадян», яка складається з 12 мовних курсів, з яких 4 сертифіковано, та 44 навчальних дистанційних курсів підготовки іноземних громадян, з яких 32 готові до використання;

12) Розширюється Програма «Відкриті курси Каразинського університету», відкриті для вивчення всім бажаючим;

13) Розпочала реалізацію програма «Банк інноваційних методів навчання Каразинського університету», мета якої отримання та обмін методичним досвідом і знаннями щодо інноваційних методик та технологій навчання студентів на семінарах для науково-педагогічних працівників Університету.

Лушнікова Олена Миколаївна

к.е.н., директор центру освітніх послуг

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

0053km@ukr.net

Шершенюк Олена Миколаївна

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

sheralyona@gmail.com

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Зміни в суспільному житті та культурі вимагають перебудови системи підготовки фахівців, вироблення нових технологій в освіті, які реалізують

навчання людини необхідними соціальними і професійними компетенціями. З розвитком нових інформаційних технологій розширюється спектр інформаційних послуг, створюються умови для формування єдиного глобального інформаційного та освітнього простору. У зв'язку з цим стає іншою система освіти. Суспільством затребувана особистість, що володіє фундаментальними знаннями і практичними навичками; володіє високим рівнем креативного і аналітичного мислення, навичками конструктивного пошуку при вирішенні особистісних завдань; здатна до творчої самоорганізації.

В останні десятиліття швидко розвиваються науково-методичні основи дистанційного навчання. Особливий інтерес становлять праці вчених, присвячені розвитку, змісту та організаційним засадам дистанційного навчання (В. Домрачов, С. Авдошин, В. Зінченко, Т. Кошманова, М. Карпенко, К. Корсак, П. Таланчук, А. Хуторський, В. Кухаренко); використання інформаційних технологій у педагогічній практиці (Т. Смовженко, Н. Корсунська; П. Стефаненко, Ю. Пасічник, В. Торопцов), використанню Інтернету в сучасному суспільстві, технології створення дистанційного курсу та психолого-педагогічні аспекти (В. Кухаренко, В. Рибалка, Т. Олійник) [1; 2].

Дистанційне навчання (Distance education) – це сучасний вид освітніх послуг, які надаються майже в усіх університетах світу впродовж п'ятдесяти років. Важливим завданням дистанційного навчання є розвиток інтелектуальних та творчих здібностей особистості за допомогою вільного та відкритого використання усіх освітніх ресурсів та програм, у тому числі, доступних у мережі Інтернет [3, с. 267].

Система дистанційної освіти – це гнучка адаптивна модульна технологія навчання, яка орієнтована на споживача та спирається на сучасні інформаційні і комунікаційні технології, вважається економічно ефективною.

Дистанційна технологія навчання (навчального процесу) на сучасному етапі – це сукупність методів і засобів навчання та адміністрування навчальних процедур, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Дистанційна форма навчання дає сьогодні можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією, незалежно від тимчасових і просторових поясів. Будь-яка система має свої переваги і недоліки, перед схожими системами, що пов'язано з множинами факторів, які обумовлюють дану систему(рис. 1) [4].

Дистанційне навчання – це альтернатива, ні в якому разі не заміна, традиційній освіті. Інформатизація освітнього процесу це один з основних пріоритетів у розвитку вищої школи, якісно новий етап для всієї системи вищої освіти, перспективний напрямок підвищення ефективності навчального процесу у закладі вищої освіти. Розвиток дистанційної освіти в Україні дозволить не тільки забезпечити населенню нашої країни доступ до якісної освіти, а й надасть можливість завоювати певне місце на світовому ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. І. Тенденції інноваційного розвитку сучасної школи в

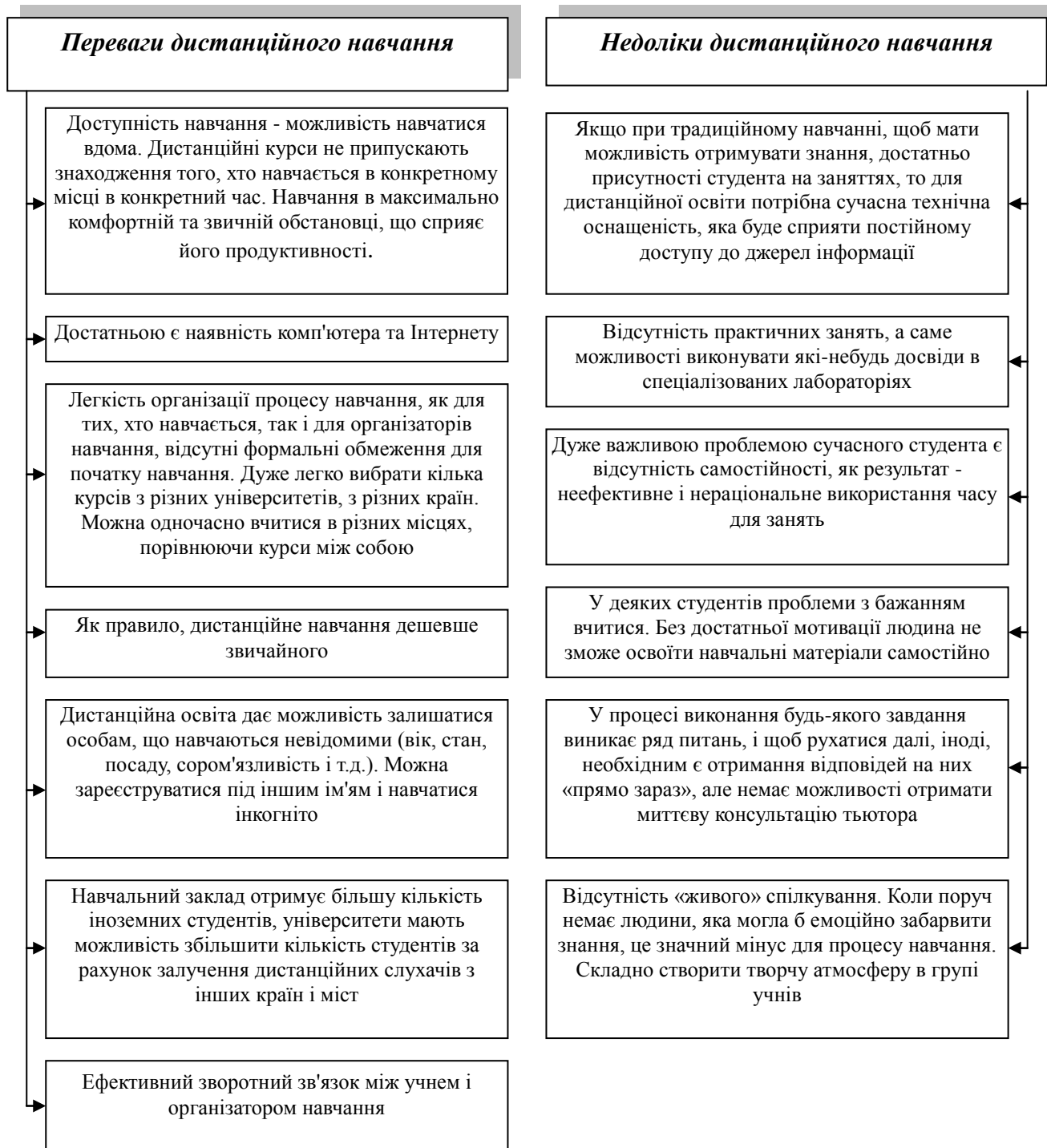

Рисунок 1 – Переваги та недоліки дистанційного навчання

2. Ковальчук В.І. Тенденції розвитку освітньої системи в Україні / Василь Іванович Ковальчук // Economics, science, education: integration and synergy. Materials of international scientific and practical conference, 18-21 January 2016 / Василь Іванович Ковальчук. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. – С. 79-80.

3. Олійник О.В. Комунікативні особливості інформаційних технологій

навчання студентів / О.В. Олійник // Культура та інформаційне суспільство ХХІ ст.: матеріали міжнар. наук.-теор. конф. молодих учених / Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2008. – С. 267.

4. Шершенюк О.М. Обґрунтування необхідності впровадження дистанційних технологій в освіту / О.М. Шершенюк // Матеріали Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції «Проблеми інтеграції природничих, техніко-технологічних та гуманітарних дисциплін в підготовці фахівців ВНЗ», 25-26 квітня 2017 р. – Харків: ХНАДУ, 2017. – С. 183.

Науменко Наталія Вікторівна

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки та психології Національного фармацевтичного університету
e-mail: naumenkonv.77@gmail.com

Козлов Андрій Валерійович

ст. викладач кафедри фізичного виховання Харківського національного педагогічного університету
e-mail: kozlovandrij71@gmail.com

WEB – КВЕСТ ЯК МЕТОД АКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Значні перебудови, які відбуваються в системі вищої освіти України на сучасному етапі розвитку суспільства визначаються вимогами держави щодо підготовки високопрофесійних фахівців, здатних розвивати нові інформаційні технології та ефективно використовувати їх у професійній діяльності. Стрімкий розвиток глобальної мережі Інтернет призвів до комп'ютерної революції в інформаційному світі, в якому комп'ютер є основним засобом телекомунікації. Інтенсивне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу вищої освіти є національним пріоритетом, тому як інформатизація освіти є головною умовою підготовки сучасних фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність у кардинально нових, дедалі більше автоматизованих, умовах праці, орієнтуватися у величезних обсягах інформації, яка поступає безперервно; грамотно обробляти її, зберігати і передавати [1].

Істотним недоліком у професійній підготовці сучасних фахівців є їхній недостатній професіоналізм у використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Виходячи з цього, одним із стратегічних завдань вищої освіти є підвищення комп'ютерної грамотності студентів, які повинні навчитися кваліфіковано використовувати інформаційні ресурси для навчальних, професійних, наукових, інформаційних та діагностичних цілей.

Тому сучасні цілі вищої освіти змушують науковців обирати навчальні методи, форми та технології, які сприяють активному процесу пізнання, які розвивають вміння навчатися: знаходити необхідну інформацію, виділяти її з великого обсягу, використовувати різні інформаційні джерела, запам'ятовувати, мислити, вирішувати, організовувати себе для вирішення проблемних та

нестандартних завдань.

Серед форм із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій є практичні заняття з пошуком інформації за темою з використанням пошукових систем, віртуальні подорожі, вебінари, онлайн-конференції, онлайн-тестування та ін.

Але в останні роки набуває популярності ще одна категорія інтернет-занять – web-квест. Це метод активного навчання, який в освітньому процесі являє собою проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернет [2].

Актуальні завдання, які дозволяє вирішити застосування методу web-квест це: підвищення мотивації до навчання, розширення світогляду майбутніх фахівців, розвиток творчого та критичного мислення, розвиток індивідуального досвіду, формування навичок пошукової та дослідницької діяльності, формування вмінь користуватися важливими для навчання Інтернет-ресурсами, вирішувати проблемні ситуації, знаходити раціональні варіанти виходу, обґрунтувати свій вибір, надати студентам стимул до самоосвіти.

Особливістю web-квесту є те, що частина або вся інформація для групової або самостійної роботи з ним знаходиться на різних web-сайтах, до яких студенти переходять за допомогою гіперссілок з листа завдання.

Робота над web-квестом це творчий процес перетворення інформації з різних джерел, що поділяється на декілька етапів: *початковий* – ознайомлення з основними поняттями теми; розподіл студентів на команди та обирання ролей; визначення завдань, які мають виконати команди та представити результат своєї діяльності у вигляді презентацій, постерів, графічних малюнків, карт тощо; *рольовий* – індивідуальна робота для загального результату, студенти працюють над виконанням завдань, відповідно до обраних ролей, при цьому розвиваючи вміння роботи з комп'ютерними програмами та Інтернет; *заклучний* – відбувається обговорення за результатами роботи, проводиться конкурс виконаних робіт, де оцінюється розуміння завдання, достовірність використаної інформації, її відношення до заданої теми, критичний аналіз, логічність, структурованість інформації, підходи до вирішення проблеми, індивідуальність, професіоналізм представлення [1].

Говорячи про завдання для web-квесту, слід зазначити, що вони незвичайні та передбачають творчий підхід до їх виконання. Серед них доречно виділити: переказ, планування та проектування, самопізнання, компіляція, творче завдання, аналітична задача, детектив, головоломка, таємнича історія, досягнення консенсусу, оцінка, журналістське розслідування, переконання, наукові дослідження.

Виходячи з того, що робота над виконанням завдання web-квесту достатньо ґрунтовна та кропітка, web-квест поділяють на короткотривалі (1-2 заняття) та довготривалі (від декількох занять до місяця) в залежності від важливості проблеми, яка має бути вирішена.

Проте, як і будь-яка форма, метод чи технологія навчання, метод web-квест має свої переваги та недоліки. Щодо переваг, то сьогодні існує великий

вибір вже готових web-квестів з різних тем; великий вибір шаблонів для їх створення; виконуючи завдання web-квесту, студенти економлять час для пошуку інформації. Серед недоліків є те, що ресурсом для проходження web-квестів виступає Інтернет, але у студентів не завжди є доступ до нього; невисокий рівень комп'ютерних вмінь; викладачу потрібно багато часу для створення web-квесту.

Таким чином, метод web-квест є невід'ємною складовою активного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти, який сприяє розвитку пізнавальної активності здобувачів освіти, пошукових та дослідницьких вмінь, закладає підґрунтя для формування вмінь використання ІКТ в подальшій самоосвіті та професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. –309 с.

2. Кадемія М. Ю. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу : навч.-метод. пос. / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр, Т. В. Ткаченко, Л. С. Шевченко. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. – 186 с.

Оре Тетяна Анатоліївна

завідувачка відділом наукової бібліотеки

Харківський національний університет радіоелектроніки

tetiana.ore@nure.ua

ЕЛЕКТРОННІ КОМПЛЕКСИ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВИШУ (ДОСВІД ХНУРЕ)

Ефективність навчального процесу закладів вищої освіти (зво). визначається багатьма факторами. Однією з найважливіших умов у системі підготовки фахівця є організаційно-методичне забезпечення, яке ґрунтується на розробленні навчально-методичного комплексу відповідних дисциплін. Комплекси навчально-методичного забезпечення (КНМЗ) – це сукупність нормативних та навчально-методичних матеріалів (у паперовій та/або в електронній формах), необхідних для ефективного виконання студентами робочої програми навчальної дисципліни, передбаченої навчальним планом підготовки студентів відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня за спеціальністю (освітньою програмою, спеціалізацією підготовки). Навчальні та методичні матеріали, що включаються в КНМЗ, мають відповідати сучасному рівню розвитку науки, техніки та технології, передбачати логічно послідовний виклад змісту навчального матеріалу, використання сучасних методів і технічних засобів навчального процесу, що дозволяють студентам глибоко засвоювати навчальний матеріал і набувати умінь. КНМЗ розробляє

викладач/колектив викладачів кафедри. КНМЗ – є об'єктом інтелектуальної власності, майнові права спільно належать викладачу/колективу викладачів та університету, як співвласникам. Складовими КНМЗ є: робоча програма навчальної дисципліни; навчальні матеріали для лекцій (підручник, навчальні посібник, конспект лекцій, слайд-лекції); методичні вказівки до різних видів робіт (лабораторних, практичних, самостійних, курсових тощо); контролюючі методичні матеріали для поточного і підсумкового контролю (контрольні завдання, екзаменаційні питання).

В 2014 році на виконання наказу Державної інспекції навчальних закладів України №01-11/26 від 22.07.2013 р. «Щодо проведення апробації орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності вnz» було вибрано декілька вишів України для відпрацювання зазначених критеріїв. Оскільки ХНУРЕ знаходився у вищезазначеному списку, була створена робоча група з підготовки до перевірки діяльності університету Державною інспекцією навчальних закладів, до якої увійшов і бібліотечний підрозділ вишу. Критерії включали і показники по забезпеченню освітнього процесу навчально-методичною літературою в електронному вигляді. Тому практичною реалізацією одного з поставлених завдань став проект зі створення бази електронних КНМЗ. Мета проекту – інтеграція навчально-методичних матеріалів всіх кафедр університету в єдину базу. Ця робота здійснювалася спільними зусиллями кафедр, навчально-методичного відділу університету, навчально-методичного відділу забезпечення якості та наукової бібліотеки, ХНУРЕ. Основні етапи підготовчої роботи були такі:

- розроблені вимоги до різних електронних видів навчально-методичної літератури й таблиці проміжної звітності;
- установлений порядок роботи з представниками кафедр;
- створений новий розділ на головній сторінці веб-сайту наукової бібліотеки, розроблені його структура й технологія розміщення матеріалів.

Тоді ж розпочалася робота бібліотеки по прийманню та оформленню електронних КНМЗ. Співробітники бібліотеки здійснювали прийом, опрацювання матеріалів, складання бібліографічного опису і створення бібліографічного запису для електронного каталогу (що підтримує автоматизована інформаційно-бібліотечна система (АІБС) «УФД/Бібліотека») та розміщення КНМЗ на сайті бібліотеки. КНМЗ систематизований по кафедрах, освітньо-кваліфікаційним рівням і дисциплінам, що вивчають у виші. Кожний документ надавався окремим файлом у форматі *.doc, *.docx *.pdf, для слайд-лекцій допускався формат *.ppt. Спочатку доступ до повних текстів був можливий тільки з локальної мережі університету.

Створений ресурс також використовується для аналізу книгозабезпеченості навчальних дисциплін, спеціальностей для кафедр та факультетів (через АІБС «УФД/Бібліотека»). Дані з книгозабезпеченості дисциплін використовуються під час ліцензування й акредитації спеціальностей зво, у звітах і аналітичних довідках за запитом. Відсоток

книгозабезпеченості навчальної дисципліни є одним з якісних показників спільної роботи кафедри й бібліотеки.

Робота з оптимізації бази електронних КНМЗ постійно триває. З листопада 2017 року змінилась форма подачі документів. КНМЗ має містити титульний аркуш та перелік електронних навчальних матеріалів, які складають комплекс. Усі початкові та методичні матеріали дисципліни розробляються відповідно до затвердженої робочої програми. На сьогодні КНМЗ надається розміром не більше 50 Mb, у вигляді єдиного файлу виключно у форматі *.pdf за допомогою Google disc. Доступ до Google disc викладачів відкрито працівникам наукової бібліотеки, які є відповідальними за приймання, обробку і розміщення КНМЗ. В 2018 році співробітниками служби технічної підтримки та програмного забезпечення бібліотеки була втілена технологія, за допомогою якої КНМЗ після розміщення в АІБС «УФД/Бібліотека» автоматично відображається на сайті наукової бібліотеки ХНУРЕ у розділі «КНМЗ» (<http://catalogue.nure.ua/knmz/>). Вся інформація зберігається в базі даних (БД) Oracle. Організація доступу до БД через php-файли дозволяє автоматично виводити потрібну інформацію у web-сторінку. Так було зроблено з КНМЗ – щоб інформація про наявність комплексів, їх приналежність до певної кафедри і рівня підготовки автоматично потрапляє на web-сторінку КНМЗ.

Зараз доступ до повних текстів ресурсу КНМЗ не залежить від місцезнаходження користувача і можливий через Google акаунт у домені nure.ua (наприклад: student@nure.ua) або через реєстрацію на сайті бібліотеки (за номером читацького квитка).

У липні 2018 року відбулось оновлення web-інтерфейсу сторінки КНМЗ.

Таким чином, завдяки об'єднаним зусиллям підрозділів університету створено потужний повнотекстовий ресурс, а організація доступу через телекомунікаційні канали дозволяє значно підвищити ефективність навчання у виші взагалі та відкриває можливості для постійного онлайнового (в т. числі дистанційного) навчання студентів.

Список використаних джерел:

1. Грищенко Т. Б. Процессы интеграции вуза и библиотеки: создание электронных учебно-методических комплексов / Т. Б. Грищенко, А. В. Шемаева // Сучасна бібліотека у науково-освітньому просторі ВНЗ: інформаційні ресурси, технології, проекти: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Полтава, 21 – 23 жовтня 2014 р. / Полтав. нац. техн. ун-т ім. Юрія Кондратюка; науково-технічна бібліотека ПолтНТУ; Центр. наук. б-ка Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна; Центр краєзнавства ім. акад. П. Т. Тронька Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Полтава: ПолтНТУ, 2014.

2. Влащенко Л. Г. Кількісна і якісна оцінка стану навчально-методичного забезпечення у ВНЗ: досвід ХНУРЕ [Електронний ресурс] /Л. Г. Влащенко, Т. А. Оре // Вимірювання в бібліотеках: оцінка ефективності та якості роботи : матеріали Інтернет-конференції, 6–10 черв. 2017 р., м. Харків / Харків. нац. ун-т радіоелектроніки, Наукова бібліотека. – Режим доступу : <http://openarchive.nure.ua/handle/document/3650>.

Пей Чжиюн

аспірант першого року навчання кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені

Г.С. Сковороди

partolav@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ КИТАЮ

Процеси інтеграції України в освітній європейський простір підводять до необхідності вивчення освітнього досвіду різних країн світу з метою визначення ефективних шляхів власного розвитку освітньої системи. Традиційно увагу дослідників приваблює теорія та практика освітніх систем європейських країн світу та США. Проте, в останні роки увагу світу привертають саме азійські країни з їхнім стрімким технічним розвитком, зокрема Китайська Народна Республіка. Так, саме Китай був однією з перших країн, де почали використовувати радіо та телебачення у системі вищої освіти.

Загальними питаннями організації вищої освіти Китаю займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Гала С., Іщенко Р., Ларионова Т., Майорова Н., Манько Д., Мумладзе В., Шацька О., Лю Ц., Юань Ш., Янг Р. та ін.

Дистанційна освіта Китаю має давню історію і пройшла через такі етапи розвитку як заочне навчання (50-ті рр., XX ст.), телевізійні освітні програми (60-ті рр., XX ст.), інтернет (90-ті рр., XX ст.).

Так, першими вищу дистанційну освіту в КНР почали здійснювати Народний університет Китаю (1952) та Північно-Східний педагогічний інститут, пізніше до них приєдналися різні вузи в галузі природничих і технічних наук, агрономії, медицини, літератури, фінансів, юстиції, педагогіки та спорту. Заочники навчалися самостійно у вільний від роботи час. Для читання лекцій ВНЗ використовували методи зв'язку, частина вузів проводила короткі колективні навчальні курси та консультації. До 1962 року кількість вузів із заочною формою навчання зросла до 123, кількість студентів-заочників склала 189000 осіб, що становить 28% від усіх студентів звичайних вузів.

У березні 1960 року в Пекіні було створено перший радіо-телеуніверситет, що проводив дистанційну освіту за допомогою радіо, телебачення, друкованих видань та інших засобів масової інформації. Слухачами в основному були робочі та службовці, які знаходяться на робочому місці. Система навчання включала трирічне навчання з основного курсу, дворічне навчання з основного курсу та трирічне навчання з середньо-технічної освіти. Радіо-телеуніверситети, за виключенням деяких районів, навчали за єдиною програмою. До 1966 року радіо-телеуніверситети закінчили 8000 осіб за спеціальним курсом і 50000 за окремими дисциплінами.

У роки «культурної революції» радіо-телеуніверситети перервали свою роботу. Проте термінова необхідність у забезпеченні підприємств

кваліфікованими трудовими працівниками та великий попит дорослого населення на нетрадиційні форми навчання не тільки сприяли відтворенню роботи вузів (1978 р.), а й зумовили створення цілої мережі радіо- та телевізійних університетів ([CRTVU](#) - 1979 р.). CRTVU виробляє друковані матеріали курсів, планує навчальні програми радіо- і телевізійні передач, розробляє й планує кваліфікаційні іспити та встановлює освітні стандарти, забезпечує консультаційний сервіс студентам тощо. Зареєстровані студенти можуть навчатися з повним (2-3 роки), частковим навантаженням (3-6 років) або у вільний час (10 років). Іспити проводяться один раз на рік в один і той самий день. Працюючі студенти отримують статус, який є ідентичним до статусу випускників коледжів.

У 1986 році було відкрито Китайське телевізійне навчання (CETV). У травні 1990 року Державний Комітет у справах освіти виніс рішення про створення при Центральному телевізійному університеті радіо-телешколи «Ляоюань», в яку приймали жителів сільських районів, які набували там кваліфікацію техніків. У жовтні 1998 році в дистанційній освіті почали використовувати супутниковий зв'язок.

У 90-х роках кінця ХХ століття у Китаї разом із розвитком комп'ютерної техніки та Інтернету почалася і сучасна дистанційна освіта. Так, у 1997 році було відкрито перший мережевий університет (Хунаньський університет). Разом із тим Центральним теле-радіоуніверситетом здійснювалося пряме віщання лекцій, слухачі та глядачі мали нагоду по телефону чи за допомогою електронної пошти спілкуватися з педагогами, ставити їм питання, таким чином здійснювалося взаємне спілкування.

У 2000 році Китайське телебачення відкрило платформу супутникової широкострічкової трансляції засобів масової інформації. Завдяки чому глядачі отримали можливість, не виходячи із дому, обирати будь-яку тему з більш ніж 30 запропонованих тем дистанційного навчання.

Тож, дистанційна освіта в Китаї має давню історію і пройшла через такі етапи: заочне навчання (50-ті рр., ХХ ст.), телевізійні освітні програми (60-ті рр., ХХ ст.), Інтернет (90-ті рр., ХХ ст.). Основними перевагами вищої дистанційної освіти Китаю є: професійна підготовка особами будь-якого віку різних соціальних верств населення, використання нетрадиційних методів навчання (радіо, телефон, телевізійні навчальні класи, Інтернет, он-лайн дискусії тощо) та разом із цим можливість самостійно навчатися у вільний час.

Список використаних джерел:

1. Шацька О. П. Підготовка вчителів у системі дистанційної освіти Китаю. *Наукові праці. Сер.: Педагогіка, психологія і соціологія*. Вип. 5. Ч. II. Донецьк : ДВНЗ „ДонНТУ”, 2009. С. 49 – 54.
2. Су Сяохуань *Образование в Китае - реформы и новшества*. Пекин: Межконтинент. изд-во Китая, 2002. 190 с.
3. Zhao Yuhui, China: Its Distance Higher-Education System. *Prospects*. 1988. №18(2). P. 217-228.

Радченко Любов Пантелеймонівна

к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С.Сковороди

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В МАГІСТЕРСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Нові інформаційні технології відкривають великі можливості для модернізації освіти, розвитку дистанційної освіти, що допоможе реалізувати принцип навчання впродовж життя та забезпечить безперервність освіти[1]. Дослідження складних соціально-економічних, екологічних, культурних процесів розвитку суспільства у XXI столітті потребує аналізу великої кількості фактів, статистичних даних, теоретичних розробок, які збираються за допомогою різноманітних джерел інформації, і серед них інтернет-ресурси є одним із найпоширеніших та важливих.

Розвиток глобалізації пов'язаний із посиленням ролі міжнародних організацій, таких як ООН, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та багато інших, які приймають участь в наддержавному регулюванні процесів світової економіки та здійснюють вплив на різноманітні процеси розвитку світової спільноти. Діяльність міжнародних організацій, прийняття відповідних рішень базується на глибокому аналізі реального стану розвитку національних економік та соціально-культурного життя окремих країн і світової спільноти в цілому. Для цього ведуться систематичні дослідження, розробляються нові показники, за якими можна вимірювати, порівнювати і визначати рейтинги розвитку різних країн. В наш час використовуються, як традиційні, так і відносно нові показники для визначення ступеню соціально-економічного розвитку країн: макроекономічні показники, серед яких валовий внутрішній продукт (ВВП), національний дохід, ВВП в розрахунку на душу населення; індекс людського розвитку; індекс інноваційного розвитку; глобальний індекс конкурентоспроможності тощо[3].

Сучасні інформаційні технології відкривають неабиякі можливості для використання розробок, що здійснюються з ініціативи та під керівництвом міжнародних організацій, в науковій діяльності, в процесі дистанційної освіти студентів, в тому числі для виконання магістерських індивідуальних досліджень з економіки. Наприклад, виконання магістерського індивідуального дослідження з теми «Людський капітал та його вплив на інноваційний розвиток національної економіки» потребує аналізу індексу людського розвитку (ІЛР). Слід знайти на сайтах ООН, Світового економічного форуму інтернет-ресурси, які надають змогу зібрати та проаналізувати дані ІЛР в різних країнах, зокрема, в Україні та в цілому в світі за досліджуваний період часу[4; 5; 6]. На цій підставі

можна буде визначити рейтинг країни за даним показником, зробити пояснення щодо його динаміки. Спираючись на проведені дослідження, магістрант зможе сформулювати висновки та рекомендації щодо удосконалення макроекономічної політики, соціально-економічних умов і можливостей розвитку національної економіки України для покращення даного показника.

На кафедрі економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди магістранти для виконання індивідуального наукового дослідження з економічної теорії обирають актуальну тему, отримують завдання кафедри, спілкуються з науковими керівниками, готують тези доповідей на наукові конференції та статті для публікацій в збірниках наукових робіт, представляють для обговорення звіти і наслідки проведених наукових досліджень. Значну підготовку для здійснення наукової діяльності магістрів надає вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень». Ця інтенсивна робота виконується під керівництвом наукових керівників безпосередньо на консультаціях або дистанційно. Слід зауважити, саме дистанційне спілкування наукового керівника з магістрантом сьогодні дає можливість надати своєчасну відповідну методологічну та методичну допомогу в самостійній роботі з питань наукових досліджень. Важливо надати рекомендації щодо аналізу конкретних процесів за даними показниками, наявності аргументації, висновків, правильності оформлення графічного матеріалу та посилань на джерела інформації. Отже, поширення використання актуальних інтернет-ресурсів, в тому числі тих, що представляють міжнародні організації, свідчить про можливість розвитку дистанційної освіти та сприяє підвищенню наукового рівня індивідуальних магістерських досліджень.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Карпенко М.М. Розвиток дистанційного навчання як відповідь на сучасні виклики для України [Електронний ресурс] /М.М. Карпенко // Стратегічні пріоритети.–№4(33)–2014.–Режим доступу: [/content/articles/files/](http://content/articles/files/)
3. Радченко Л.П. Підвищення конкурентоспроможності національної економіки як умова входження в глобальний економічний простір//Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди «Економіка»: Зб.наук.пр. / За заг. редакцією акад. НАПН І.Ф. Прокопенка. – Харків: ХНПУ, 2017. – Вип. 17. – 160 с.- (С. 91-99).
4. The Global Competitiveness report 2018 – [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitivenessreport2018/downloads>
5. The Global Innovation Index 2018 Energizing the World with Innovation- [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/>
6. Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update– [Електронний ресурс] -Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/2018/download>

Семененко Лариса Петрівна
директор Науково-технічної бібліотеки Національного технічного
університету «Харківський політехнічний інститут»

ПОВНОТЕКСТОВІ ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: МІФИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Бібліотека вищих освітніх закладів є стратегічними партнерами цих закладів [1, с. 52]. Вони активно взаємодіють з різними структурами закладу і поза його межами, активно створюють повнотекстові ресурси та залучають науково-достовірні ресурси для задоволення наукових та навчальних потреб своїх користувачів. Учені прагнуть представити науковій спільноті результати досліджень, над якими працювали тривалий час [2, с. 20], ресурси швидко зростають, а разом з ними зростає й інформаційний шум. При невизначеному інформаційному запиті користувача, частка релевантної інформації серед усього отриманого масиву може бути незначною і непідготовлений користувач витратить додаткові зусилля на подальшу селекцію документів. Рефлексивний підхід в інформаційному забезпеченні залишається домінуючим, тому що бібліотекарі не завжди знають яких цілей хотіли досягнути користувачі, подаючи запит.

Практики звертають увагу на те, що користувачі-студенти хочуть отримати дуже точну рекомендацію щодо друкованих видань з вказівкою потрібних сторінок, або ж текст в електронному вигляді, а не просто список ресурсів. При рекомендації надмірних масивів навчальної інформації, необґрунтованих розрахунком часу, необхідного на їх вивчення, вони можуть взагалі відмовитися від самостійної роботи над вивченням джерел інформації. Серед студентства користуються більшим попитом повнотекстові ресурси, адже можливість багатоаспектного пошуку інформації в базах даних зменшує витрати часу на пошук інформації. Комп'ютеризація бібліотек поліпшує інформаційне забезпечення, критеріями корисності якого є відповідність змісту інформації завданням користувачів, її повнота, форма подання, своєчасність [3, с. 6], але те, що вона робить доступ практично до будь-якої інформації відкритим — міф.

Ми керуємося визначенням, яке дає Будапештська ініціатива відкритого доступу (ВОАІ). «Під «відкритим доступом» ми розуміємо відкриття для всіх публікацій в Інтернеті, які можна читати, завантажувати, копіювати, поширювати, роздруковувати, знаходити чи приєднувати до повних текстів відповідних статей, використовувати для складання покажчиків, вводити їх як дані у програмне забезпечення або використовувати для інших законних цілей за відсутності фінансових, правових та технічних перешкод, за винятком тих, які регулюють доступ до власне Інтернету. Єдиним обмеженням на відтворення та поширення публікацій та єдиною умовою копірайту у цій області повинно

бути право автора контролювати цілісність своєї роботи та обов'язкові посилання на його ім'я при використанні роботи та її цитуванні» [4].

Впевнені, що наявність вільного доступу до значних повнотекстових ресурсів значно покращує підготовку кадрів у навчальних закладах, робить освіту доступнішою. Думки щодо створення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів та упорядкування національних інформаційних ресурсів в Україні висловлювалися вже давно, про що свідчать ґрунтовні публікації [5; 6], але до останнього часу реалізуються лише окремі проекти.

Бажання повернути усіх учасників навчального та наукового процесів до академічній доброчесності спонукає нашу країну до створення Національного репозитарію академічних текстів як загальнодержавної розподіленої електронної бази даних, в якій буде накопичуватися, зберігатися і систематизуватися академічні тексти. Дієві кроки вже упроваджено, принаймні, Положення про Національний репозитарій академічних текстів та Регламент роботи Національного репозитарію академічних текстів вже затверджені. Безумовно, що реалізація такого масштабного проекту буде сприяти розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та академічній доброчесності, бо доступність наукового й навчального контенту спокушає користувачів до запозичень й відвертого плагіату.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ») дбає про високу якість освіти, про що свідчать високі позиції університету в українських і світових рейтингах. Упровадження комплексної інформаційної системи в Науково-технічній бібліотеці НТУ «ХПІ» та високий професіоналізм її колективу дозволяють якісно формувати електронний каталог (понад 600 тис. записів, з них понад 9 тис. мають посилання на повний текст), електронний репозитарій Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (eNTUKhPIIR) (обсяг понад 37 тис. документів), представляти на сайті видання університету (понад 1 тис. повнотекстових документів) та іншу цікаву інформацію.

Задля підвищення якості освіти та сприяння академічній доброчесності в НТУ «ХПІ» реалізовано новий проект «Електронний репозитарій кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Повна назва Репозитарію англійською мовою — Electronic repository of students' graduation theses of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», скорочена — eNTUKhPIIRG.

Проект розпочато у березні 2018 року. Розроблено стратегію та тактику його реалізації. Визначено завдання проекту, етапи реалізації, розроблено технологію розміщення кваліфікаційних випускних робіт у eNTUKhPIIRGT.

Визначено завдання: накопичення, систематизація, довготривале і надійне зберігання в електронному вигляді кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут»; акумулювання інформації для

подальшої перевірки на наявність збігів текстових (літерних і цифрових) символів та графічних елементів; постійний відкритий доступ до реєстру кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти засобами Інтернет-технологій.

Проект реалізовано на платформі відкритого, вільного додатку DSpace, що підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH та дозволяє інтегрувати eNTUKhPIIRGT у Національний репозитарій академічних текстів. Забезпечено пошук даних за певним набором ознак; передбачена можливість надання авторизованого диференційованого доступу до повнотекстових версій кваліфікаційних випускних робіт.

До репозитарію eNTUKhPIIRGT вже включені повні тексти 3375 кваліфікаційних випускних робіт бакалаврів, спеціалістів та магістрів усіх форм навчання. Кожна робота забезпечена метаданими за схемою:

- ✓ Автор
- ✓ Назва
- ✓ Освітньо-кваліфікаційний рівень
- ✓ Шифр роботи
- ✓ Заклад вищої освіти
- ✓ Видавництво
- ✓ Випускаюча кафедра
- ✓ Напрямок підготовки бакалаврів
- ✓ Спеціальність
- ✓ Спеціалізація
- ✓ Форма навчання
- ✓ Дата захисту=дата публікації
- ✓ Бібліографічний запис

Для раціонального використання робочого часу депозиторів та задля своєчасного розміщення кваліфікаційних випускних робіт в рамках графіку навчального процесу оптимізовано технологію вводу: створені словники назв кафедр, спеціальностей та спеціалізацій; уніфіковані назви файлів елементів кваліфікаційних випускних робіт; проведено практичне навчання депозиторів на тестовій версії репозитарію у середовищі DSpace; забезпечений контроль дотримання термінів представлення документів та якості їх метаданих в репозитарії eNTUKhPIIRGT, редагування окремих метаданих.

Задля дотримання вимог «Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів» кожному депозитору надавалися права доступу до колекції кафедр поточного року в перший день початку встановленого терміну, відведеного в рамках графіку навчального процесу НТУ «ХП» на захист кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти відповідно до Наказів ректора 305ОД від 08.06.2018; 568ОД від 12.11.2018. Права доступу депозиторів до колекції кафедри припинялися останнім днем графіку літньої сесії.

Реалізація проекту

I ЕТАП Проведені консультації з юристами щодо дотримання законодавства з авторського права, з провідними фахівцями навчального відділу

та випускаючих кафедр — щодо вимог оформлення та особливостей структури кваліфікаційних випускних робіт. Скоординовано роботу кафедр та усіх необхідних служб. Розроблені та затверджені Вченою Радою НТУ «ХПІ» регламентуючі документи: Положення «Про електронний репозитарій кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут»; Інструкція з технології архівування документів у Електронному репозитарії кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (eNTUKhPIIRGT)». Проаналізовані стандарти з організації навчального процесу НТУ «ХПІ», внесені відповідні зміни [7].

II ЕТАП Налаштоване програмне забезпечення DSpace. Сформовані словники назв кафедр, спеціальностей та спеціалізацій. Налаштований інтерфейс програмного забезпечення задля завантаження метаданих відповідно до вимог Національного репозитарію та подальшої інтеграції даних для виявлення плагіату. Узгоджено та призначено депозиторів eNTUKhPIIRGT відповідним наказом по університету, визначено коло їх повноважень.

III ЕТАП Для проведення навчання депозиторів була налаштована тестова версія репозитарія. Для 77 депозиторів проведені 44 години практичних занять з технології архівування документів в eNTUKhPIIRGT. Надавалися консультації в індивідуальному режимі. Перевірена якість роботи кожного депозитора, після чого надано кожному права доступу до колекції кафедри.

IV ЕТАП Забезпечено контроль якості розміщення кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти та дотримання термінів, встановлених Наказом ректора. Відредаговані метадані при виявленні помилок у реєстрі.

Співробітники бібліотек готові долучитися до впорядкування бібліографічних та повнотекстових масивів інформації, їх каталогізації, до формування баз даних задля подальшої інтеграції ресурсів власної генерації до загально національної системи. Що це зробити важко — міф! Маємо робити!

Ми поважаємо наших користувачів, їхні права і свободи. Прагнемо виявляти нові ідеї; підтримувати систему електронної освіти на основі концепції відкритості, розвивати середовище, яке сприяє науковим дослідженням та навчанню, забезпечуючи якісний сервіс та інформаційний супровід, створюючи комфортний простір у бібліотеці, створюючи її цікавий і комфортний віртуальний простір.

Список використаних джерел:

1. Шаматонова Г. Л. Библиотека вуза в изменяющемся образовательном пространстве / Г. Л. Шаматонова // Науч. и техн. б-ки. — 2017. — № 2. — С. 51–56.
2. Захарчук Т. В. Оценка научного труда в библиотечно-информационной сфере / Т. В. Захарчук // Науч. и техн. б-ки. — 2017. — № 8. — С. 18–27.
3. Самохіна Н. Моделирование використання розподілених інформаційних ресурсів бібліотек / Наталія Самохіна // Бібліотечний вісник. — 2006. — № 1. — С. 5–8.

4. Ten years on from the Budapest Open Access Initiative: setting the default to open // Budapest Open Access Initiative. — URL: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-recommendations>

5. Додонов О. Г. Методологія створення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів / О. Г. Додонов, О. В. Нестеренко, А. В. Бойченко // Реєстрація, зберігання і обробка даних. — 2005. — Т. 7, № 3. — С. 88–97.

6. Петров В. В. Національні інформаційні ресурси. Проблеми формування, розвитку, управління і використання / Петров В. В. та ін. // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. — 2001. — Т. 3, № 2. — С. 38–49.

7. СТЗВО-ХПІ-2.01-2018. Дипломні проекти та дипломні роботи : загальні вимоги до виконання / викон.: Є. І. Сокол та ін. — Замість СТВУЗ-ХПІ-2.01-2013 ; введ. з 01.10.2018. — Харків : НТУ «ХПІ», 2018. — 29 с. — (Стандарт вищого навчального закладу. Система стандартів з організації навчального процесу).

Сідельнікова Владислава Костянтинівна

к.п.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Одним з інноваційних напрямів в освіті, що активно сьогодні розвиваються в Україні та безпосередньо скеровані на вдосконалення навчального процесу й підвищення якості освіти, є інформатизація освіти. Найголовнішою ланкою цього процесу є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес.

Розвиток технології дистанційного навчання визнано одним з ключових напрямків в освітніх програмах ЮНЕСКО – «Освіта для всіх», «Освіта через усе життя», «Освіта без кордонів». Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь який зручний час. ВНЗ закордоном мають багаторічну практику дистанційного навчання. Більшість вищих навчальних закладів України в даний час впроваджують дистанційну освіту у навчальний процес. Серед них Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Сумський державний університет, Полтавський університет економіки і торгівлі, Хмельницький національний університет, Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, Чернівецький торговельно-економічний інститут, Київський Університет імені Бориса Грінченка, Київський Національний Університет Технологій та дизайну, Міжнародний університет фінансів.

Про необхідність розвитку дистанційного навчання свідчить ряд державних документів. Про необхідність розвитку дистанційного навчання в

Україні свідчить ряд державних документів: [Закони України «Про освіту»](#), [«Про вищу освіту»](#), Закон України «Про Національну програму інформатизації», Наказ МОН «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», Наказ МОН «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», Наказ МОН «Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання», Наказ МОН «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання» [1].

На сьогодні традиційне і дистанційне навчання існують одночасно, доповнюючи один одного, але разом з цим спостерігається світова тенденція збільшення числа навчальних закладів, які використовують в підготовці студентів дистанційні технології.

Процес розвитку дистанційного навчання у вищій школі супроводжується низкою суперечностей. З одного боку, використання дистанційних освітніх технологій робить здобуття вищої освіти більш доступним, а з іншого, – відсутність чіткої організації процесу навчання, недостатня розробленість критеріїв оцінки якості навчання може привести до зниження рівня підготовки студентів.

В даний час якість дистанційної освіти у ВНЗ не може в повній мірі задовольнити очікування суспільства, держави і самих студентів. Необхідність розробки змістовного і організаційного аспектів оцінки якості дистанційного навчання у ВНЗ обумовлена сучасної потребою в розвитку якісного дистанційного навчання, спрямованого на підготовку конкурентоспроможних випускників.

Отже, у голові кута стоїть проблема забезпечення якості дистанційного навчання, пошук рішень, спрямованих на розробку механізму підвищення якості дистанційного навчання.

Ефективність дистанційній педагогічної технології забезпечена виконанням основних операцій кожного з її етапів (організаційний, основний, контрольно-корекційний). Основні операції етапів сприяють:

- розробці засобу навчання (адаптованого до умов дистанційного навчання з використанням активних методів);
- підбору моделі дистанційного навчання виходячи з умов ВНЗ;
- системній взаємодії викладача та студента на основі дидактичної моделі навчання;
- підбору ефективних критеріїв перевірки ефективності навчання (тестування та анкетування).

До основних переваг дистанційної освіти його прихильники відносять можливість отримати освіту в будь-якому місці, незалежно від місцезнаходження студента, що особливо актуально для країн, що мають великі території. Більш того, дистанційну освіту можна отримувати в будь-якому зручному для студента ритмі, розподіляючи навчальне навантаження за власним бажанням, а при правильній організації занять може бути досягнута висока ефективність дистанційного навчання завдяки використанню нових програмно-

апаратних платформ і електронних курсів.

З іншого боку, критики дистанційної освіти заявляють, що її якість не можна порівняти навіть із заочним навчанням, а подібні освітні технології дозволяють лише отримати диплом з мінімальним вкладенням сил і засобів без отримання фактичних знань. Крім того, брак безпосереднього спілкування між студентом і викладачем виключає змогу виховання студентської особистості, а знання, що передаються дистанційно, втрачають емоційне забарвлення, що знижує рівень зацікавленості студента в навчанні.

Але, не дивлячись на певні недоліки, виявляється високий рівень зацікавленості вітчизняних університетів у використанні дистанційної вищої освіти. Наявність сучасних технологій дистанційного навчання у ВНЗ має прямий вплив на їх конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг як на вітчизняному так і на світовому освітньому просторі.

Список використаних джерел:

1. Нормативна база дистанційного навчання в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cdn.kname.edu.ua/index.php/normatyvna-baza/perelik-normatyvnykh-dokumentiv>

Соляр Вікторія Василівна

завідувач кафедри економічної теорії, фінансів і обліку
ХНПУ імені Г.С.Сковороди, кандидат економічних наук, доцент

СТРУКТУРУВАННЯ ВІДКРИТИХ РЕСУРСІВ ВИБІРКОВОГО ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ТЬЮТОРА «ІНДИВІДУАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В ОСВІТІ»

Освіта в сучасному світі є життєво необхідним видом діяльності людини та суспільним надбанням, тому має служити інтересам усіх членів суспільства. Відкрита освіта – нагальна потреба сучасного освітнього простору та розвитку суспільства.

Відкриті освітні ресурси інтегруються в процес навчання разом з такими передовими засобами, як освітній краудсорсінг, що реалізується на основі сучасних інформаційних та комунікаційних технологій і є одним з найважливіших інструментів соціалізації в умовах переходу від традиційних суспільств (society) до мережевих спільнот (community) [1].

Процеси запровадження та використання відкритих ресурсів у вищій освіті України пов'язані з деякими перепонами. Хоча застосування інформаційних технологій підвищує мотивацію й пізнавальну активність студентів, інтерес до предмету, допомагає інтенсифікувати та індивідуалізувати навчання, їх використання передбачає достатній рівень комп'ютерної грамотності, що дає впевненість в адекватному використанні доступної технології навчання [2]. Наявність на сайтах закладів вищої освіти відкритих ресурсів не завжди розглядається керівництвом як необхідний компонент просування і піднесення його престижу. У показниках звітності навчального

закладу не враховується наявність відкритого освітнього простору. Разом з цим спостерігаємо відсутність стимулів у викладачів до розробки і розміщення відкритих освітніх ресурсів, а також недостатній рівень володіння інтернет-технологіями (створення і підтримка сайтів, управління контентом). Наявність нових технологій не призводить до автоматичної зміни самої «культури» навчання, вони тільки надають можливості для її трансформації [3].

Важливою складовою освітнього контенту мережі Інтернет є освітні ресурси з вивчення вибіркового дисциплін, в яких зацікавленість студентів та ініціативно-творча складова найвища. Курси, розміщені на сайтах вузів та їх структурних підрозділів - факультетів, кафедр, бібліотек, а також на персональних сайтах викладачів і співробітників, стають доступними широкому колу слухачів та студентів. Їх розміщення на відкритих освітніх платформах передбачає постійне оновлення й актуалізацію.

В рамках оволодіння практичним курсом «Індивідуальне підприємництво в освіті» передбачається використання як традиційних форм і методів навчання (дисципліни «Нова економіка», «Ринок освітніх послуг», «Основи фінансової грамотності»), так і сучасних інтерактивних та мотиваційних методик, кейсових технологій та ситуаційних завдань («Підприємництво як спосіб самореалізації», «Стартап», «Соціальне підприємництво», «Управління власною справою», «Тренінг з професіоналізації»), міждисциплінарного підходу («Поведінкова економіка», «Юридичні аспекти ведення бізнесу», «Економіка вражень», «Продаж пропозиції цінності»), формування предметно-спеціальних, технологічних знань та навичок («Англійська у бізнес-середовищі», «Віртуальна освіта»). Тому основними структурними компонентами порталу університету (кафедри) «Блок дисциплін за вибором» може бути не лише каталог освітніх інтернет-ресурсів, електронна бібліотека навчально-методичних матеріалів з відкритим доступом, а також відео-ролики, блоги, форуми, стрічки новин з освітньої тематики. Інтегральний каталог може містити представлені в стандартизованій формі метадані зовнішніх інтернет-ресурсів (як сайтів, так і окремих розміщених на них ресурсів). Більшість розміщених матеріалів матимуть безпосереднє призначення для використання в навчальному процесі: навчальні та навчально-методичні посібники, збірники завдань, тестів, методичні посібники до практикумів і практичних занять, методичні вказівки щодо виконання кейс-проектів, ситуаційних завдань тощо.

Акцентуючи увагу на методичних аспектах відкритого освітнього проекту, слід зазначити, що використання електронної бази інформаційних та навчально-методичних ресурсів не змінює істотно характеру вивчення навчальних дисциплін, так як вона є лише засобом зберігання, пошуку і отримання навчально-методичних матеріалів, представлених в традиційній текстовій та графічній формах. Використання таких електронних освітніх ресурсів як віртуальні практикуми, програми для комп'ютерного моделювання, інтерактивні електронні навчальні посібники, аудіо- та відеолекції, комп'ютерні демонстрації, онлайн-тести також є дуже важливим, особливо при дистанційному навчанні. Однак для професійної освіти важливе значення має

інформаційна складова, яка може бути представлена в простій текстографічній формі. При цьому основний інтерес представляють підбір матеріалу, методика його викладу, методичні рекомендації щодо вивчення курсу, завдання для самостійної роботи учнів, он-лайн тестування, яке є ефективним засобом активізації пізнавальної, рефлексивної діяльності студентів.

Розширення можливостей професійної підготовки, взаємопроникнення різних науково-педагогічних шкіл, велика кількість навчальних дисциплін, поява нових наукових напрямів і перспективних технологій, використання принципів конструктивізму в інформаційно-навчальному середовищі актуалізують завдання поширення та обміну педагогічним досвідом шляхом забезпечення відкритого доступу до освітніх ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Кузьмінська О.Г. Краудсорсинг та освітні комунікації в умовах університету // Scientific researches and their practical application. modern state and ways of development. – 2015. – С.140-146.

2. Information Literacy Competency Standards for Higher Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/informationliteracycompetency.htm>

3. Ганін В.І. Формування людського капіталу в освітньому середовищі: світоглядний аспект // В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, В.В. Соляр // Економіка і суспільство. - Випуск 12 / 2017. – С.459-464.

vsolar@i.ua

Тимченко Г.М., Ленд'єл М.І., Мананчиков А.А., Акінін Л. А.
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
annatymchenko@karazin.ua

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні завдяки науково-технічному прогресу відбувається інформатизація суспільства. Завдяки активному провадженню інновацій та технологій у повсякденне життя відбувається трансформація різних галузей людської діяльності, зокрема освіти. З раннього дитинства сучасна людина опиняється в інформаційному полі, вона не може жити без інформації, сприймаючи її через безліч каналів, і на основі її виробляє власну стратегію та тактику поведінки. Інформація, яка надходить крізь інтернет-ресурси, соціальні мережі, відео- та медійні сервіси створюють своєрідний інформаційний простір, в якому людина, виробляє певний світогляд щодо життя, способу життя, стилю життя, типів поведінки тощо, хоча, інформація з інтернет-ресурсів носить здебільшого несистематизований, а часом і суперечливий характер [1-3]. Саме тому досить актуальними є питання вивчення інноваційних технологій

формування здоров'я та здорового способу життя від авторитетних джерел інформації, зокрема в системі класичної дистанційної освіти.

Викладачі кафедри фізичного виховання та спорту працюють над створенням відкритого дистанційного курсу на базі LMS Moodle, зокрема з питань формування здорового способу життя в межах факультативної дисципліни «Фізичне виховання», який виконуватиме ряд освітніх та інших завдань, зокрема:

- освітню – бо це навчальний ресурс з питань фізичного виховання та спорту, який містить необхідні допоміжні електронні матеріали з питань фізичного виховання та здорового способу життя, посилання на інформаційні джерела, відеоролики та кліпи НОК України тощо;

- соціально-педагогічну – виявляє інтереси і потреби людей в різних видах спортивної діяльності шляхом анкетування студентів, залучаючи молодь до участі в різних спортивних та оздоровчих товариствах та спілках з питань формування здорового способу життя;

- організаційну – здійснює організаційну роботу щодо формування спортивної діяльності та здорової життєдіяльності, залучаючи державні структури та установи спортивно-оздоровчого спрямування, надаючи різні види допомоги, проводячи різні заходи у цьому напрямі;

- профілактичну – реалізує механізми впливу шляхом використання медіасервісів (педагогічні, психологічні, медичні, валеологічні) з метою попередження та подолання негативних явищ, організує надання допомоги тим, хто її потребує;

- комунікативну – встановлює контакт з особами шляхом спілкування на форумах, обмін інформацією, визначає єдину стратегію взаємодії, сприйняття та розуміння певної проблематики;

- діагностичну – здійснює діагностику рівня здоров'я сучасними засобами валеологічної діагностики, що є безпосередньо у відкритому курсі «Моє здоров'я» та здійснює відповідну консультацію з приводу формування здоров'я та здорового способу життя з фахівцями, які керують курсом;

- консультаційну – організовує консультаційну діяльність шляхом отримання консультацій від тренерів та викладачів з питань профілактики здоров'я та адаптації особистості до умов навчання в Університеті з приводу фізичного виховання та спорту.

Інноваційні технології формування здорового способу життя в системі класичної дистанційної освіти впроваджуються шляхом відвідання студентами секцій з фізичного виховання в межах реалізації спортивно-орієнтованого фізичного виховання, он-лайн трансляцій спортивно-змагальної діяльності, пропаганди здоров'я та здорового способу життя шляхом використання відкритого курсу «Моє здоров'я» та активної роботи програми «Здоров'я студентів». Триває педагогічне дослідження щодо оцінки ефективності використання відеосервісів в процесі формування здорового способу життя в системі класичної дистанційної освіти, яке впроваджується на каналі E-learning Open Karazin на сервісі YouTube Інституту післядипломної освіти та заочного

(дистанційного) навчання, на якому розміщені дидактичні засоби навчання (відеосервіси) задля формування здорового способу життя серед студентів. Показники переглядів за даними аналітики каналу вказують на те, що впровадження дидактичних відеороликів з питань здорового способу життя («Спорт і житті Каразинського», «Лікувальна фізкультура для всіх та кожного», «Оцінка стану здоров'я в домашніх умовах») та «Олімпійські цінності», створені за підтримки НОК України, має позитивне значення.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О. В., Закревський А. М., Тимченко Г.М. Моніторинг здоров'я за допомогою електронних діагностичних систем. Проблеми сучасної освіти і науки. Вип. 8, Ч.2. С. 95-102.

2. Левчук В. Г., Тимченко Г.М., Бережна Н. І., Закревський А. М. Особливості використання відкритих дистанційних курсів та електронних діагностичних систем в практиці навчання та оздоровлення молоді. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Проблеми теорії та практики дистанційної освіти в Україні» (м.Харків, 6 жовтня 2016 р.) – С. 43-45.

3. Темченко В.О., Тимченко Г.М. Дистанционная составляющая на базе LMS Moodle в системе физического воспитания в классическом университете Дистанційне навчання – старт із сьогоднішнього в майбутнє: матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 19-20 квітня 2018 р., Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – С. 87-89.

УДК 378.147.111

Яценко Р. М. – к.е.н., доц., Святаш Д. В. - студент

roman.yatsenko@hneu.net, svyataash98@gmail.com

Харківський національний економічний університет, Харків

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ

Наш час характеризується все більшим зростанням кількості студентів, що навчаються як за традиційного аудиторного навчального процесу, так і за допомогою електронних навчальних курсів. Але багато з них почали надавати перевагу дистанційному навчанню. Цей процес не може не вплинути на заклади вищої освіти, що починають запроваджувати відповідні технології, за допомогою яких студентам буде найбільш зручно навчатися.

Електронний курс – це комплекс електронних навчально-методичних матеріалів, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій, що базуються на Інтернет-технологіях, відповідно до графіка навчального процесу вищого навчального закладу [1].

Навчальний курс може вважатися якісним, якщо він задовольняє головну потребу студента – можливість самостійно здійснювати засвоєння курсу (вивчати теоретичний матеріал, вирішувати практичні завдання, здійснювати

самоперевірку, отримувати зворотній зв'язок від викладача), при цьому не відвідуючи аудиторні заняття. Такий курс повинен відповідати певним нормам та мати відповідне наповнення.

У будь-якому разі повинні існувати чітко визначені стандарти - положення (норми), що визначають певний рівень вимог до змісту, якості та умов її оцінювання.

На жаль, не існує чітко визначених критеріїв, за якими можна визначити якість електронного курсу. Найчастіше використовуються наступні методи оцінки якості курсів [2]:

- експериментальний: курс оцінюється в ході проведення педагогічного експерименту, під час безпосередньо навчального процесу;
- експертний: коли евристичні можливості людини, що дозволяють на підставі знань, досвіду, інтуїції провідних фахівців, що працюють в даній галузі, отримати оцінку досліджуваних явищ;
- комплексний: оцінка якості курсу, що інтегрує перші два підходи.

Очевидно, найбільш ефективним є комплексний метод, у якому експертні теоретично обґрунтовані висновки поєднуються з досвідом практичної реалізації та отриманням зворотного відгуку від користувачів.

Однією з невирішених проблем є вибір адекватних критеріїв, характеристик, параметрів для такої оцінки навчального курсу. Критерії повинні бути об'єктивними, відображати істотні моменти досліджуваного явища, бути чітко і ясно сформульованими.

Якщо розглядати підходи до оцінки якості взагалі, то можна виділити певні загальні методи та застосувати їх до певної предметної галузі.

Диференціальний метод. Цей метод заснований на зіставленні значень одиничних показників якості з базовим зразком. При цьому визначають, чи досягнуто рівень базового зразка в цілому, за якими показниками він досягнутий, які показники істотно відрізняються від базових.

Тобто, якщо розглядати навчальний курс, повинен обраться або створитися певний зразок, еталонний курс, який буде прикладом та базою порівняння для усіх інших курсів. Це порівняння проводиться відповідно до диференціального методу: чи досягнуто показників базового зразка і т.д.

Комплексний метод. Цей метод оцінки рівня якості заснований на зіставленні узагальнюючих показників якості зразка. Узагальнюючий показник якості являє собою функцію одиничних (комплексних) показників якості. Він може бути виражений через головний показник якості, що відображає основне призначення предмету дослідження (а саме курсу), середньозважений показник якості або інтегральний показник якості.

Комплексну оцінку з використанням головного показника якості проводять в тих випадках, коли встановлена залежність значення цього показника від значення вихідних показників, що характеризують технічний та функціональний рівень даного курсу.

Окремі властивості, складові якості курсу мають різну значимість. Використовують, як правило, зважені одиничні показники якості, тобто

показники якості з урахуванням їх значимості (коефіцієнта вагомості).

Комплексну оцінку в цьому випадку визначають, наприклад, шляхом перемноження значень оцінок одиничних показників і відповідних коефіцієнтів вагомості та подальшого усереднення результату.

Коефіцієнти вагомості одиничних показників якості встановлюються, як правило, експертним шляхом (методом ранжирування і порівняння). При порівнянні більш ніж двох властивостей доцільно використовувати метод ранжирування, а при порівнянні двох властивостей - метод порівняння.

Якщо говорити про існуючі моделі оцінки якості, то не можна не згадати про самостійну науку - кваліметрію, що займається виміром та кількісною оцінкою якості [3].

Чисельні оцінки якості й окремих властивостей об'єктів використовуються при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень для подальшого забезпечення і поліпшення суті предметів, явищ та інших процесів, а також для управління видами діяльності, пов'язаними з менеджментом якості.

Використання кваліметричних методик при оцінюванні якості дозволяє з заданою точністю проводити не тільки вимірювання абсолютних якісних параметрів об'єктів, а й порівнювати параметри з іншими об'єктами, тобто виявляти відносні показники. Кваліметричні моделі оцінки якості засновано на побудові рівнів показників якості, розрахунках одиничних і комплексного показника якості з використанням вагових коефіцієнтів.

Останнім часом найбільш значущими стають комплексні показники якості оцінки, але в кожному конкретному випадку існує необхідність розробки методології та методики вимірювання якісних показників оцінки об'єктів.

Кожен об'єкт може характеризуватися великою кількістю показників якості. Однак суттєвими є тільки деякі, які формують очікування споживача, серед яких можуть бути виділені одиничні і комплексні. Одиничні - це ті, які можна оцінити безпосередньо. Одиничні показники об'єднують в однорідні групи, кожна з яких служить основою для розрахунку комплексного показника однойменної групи. Отримана таким чином структура показників якості називається «деревом властивостей», вершина (корінь) якого є інтегральна оцінка якості об'єкта.

Слід окремо зауважити, що вагові коефіцієнти, які використовуються для побудови інтегральних функціоналів якості, є математичним аналогом важливості цих компонентів і тому є регулюючими елементами. За допомогою цих елементів модель може бути налаштована таким чином, щоб вона найбільшою мірою відповідала цілям. У цьому сенсі кваліметрична модель оцінки якості є гнучкою, адаптивною моделлю.

Список використаних джерел:

1. Положення про ПНС в ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<https://pns.hneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=121587>.

2. Стрелкова И. Б. Инструменты оценки эффективности моделей электронных учебно-методических комплексов в условиях виртуальной

образовательной среды // Информационные технологии в образовании, науке и производстве : III Международная научно-техническая интернет-конференция, 20-21 ноября 2015 г. Секция 2 [Электронный ресурс]. - [Б. и.], 2015.

3. Субетто А. И. Квалиметрия : малая энциклопедия / А. И. Субетто. — Вып. 1. — СПб. : ИПЦ СЗИУ — фил. РАНХиГС, 2015. — 244 с.

Наукове видання

**I всеукраїнська науково-практична конференція
«Дистанційна освіта: реалії та перспективи»**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
12 грудня 2018 року

Підписано до друку 11.12.2018 Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк – цифровий. Ум. друк. арк.4,31.
Обл.-вид.арк. 4,17 Зам. №485 . Наклад 300 прим. Ціна договірна.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди.

Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських,29.

Видавництво «Мітра»

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія ДК №1635

від 25.12.03. Ліцензія №1413900866

т.: +380675765437, e-mail: mitra_izdat@meta.ua
